

МАЛАДЫ ФРОНТ ПАМІЖ РАМАНТЫКАМІ І ПРАГМАТЫКАМІ С. 6

НАША НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пяцідзёнкі. №26 (183) 26 ЧЭРВЕНЯ 2000 г.

Макбэт з водарам бульбы

На вялізной камунальной кухні, якую дзеляць між сабой
Беларуская Опера і Беларускі Балет, паставілі «Макбэт»

Менскі кампазытар Вячаслав Кузняцоў напісаў балет «Макбэт», і Нацыянальны балет вельмі хутка ажыццяўві пастаноўку. Прэм'ера адбылася ўчора; я трапіла на генэральны прагон у суботу (як заўжды, з нейкіх забабонных прычынаў галоўны балетмайстар Беларускага Балету Валянцін Елізар'ёў абяцаў не пускаць у залю журналістаў і іншых пабочных асобаў, але тэя нямногія, хто не спушчаліся ягонай «абяцанкі», трапілі на прагляд бязь лішніх турботаў).

У празайчай атмасфэры апошняй рэпэтыцыі, бяз воплескаў, затое зь мікрофоннымі камандамі чаравікоў-памрэжай спектакаль глядзеўся акурат такім, якім ён ёсьць: гатовы прадукт двухмесячнае працы – мо не заусім удальы, але з прэтэнзіяй на адкрыццё новых мастацкіх далалягіяў. Нездарма ж аўтары замахнуліся ажно на Шэкспіра!

Народы болей амбітныя даўно ўжо маюць сваю ўласную шэкспірыйну. Першую шэкспірскую опера – «Рамзэ і Джуліету» – стварыў у 1776 годзе чэскі кампазытар Іржы Бэнда. У 1816 годзе «скрамётны» Джаакіна Расіні (як напраўдзе, ён быў найбуйнейшым трагікам) напісаў і пастаўіў сансацыйную на той час опера «Атэла»; праз два гады славуты харэограф Сальваторэ Вігана перарабіў яе ў балет. Крыху пазней (1830) Вінценца Баліні напісаў оперу «Мантэзі і Капулец». Першую оперу на сюжэт шэкспірскай камэдыі «Сон у летнюю ночь» (вядомы ў беларускай традыцыі таксама як «Сон у ночку-пятратовачку») напісаў французскі кампазытар Амбруаз Тама (1850), ён жа стварыў першага опернага «Гамлета» (1868). Уз'яўшыся за опера «Рамзэ і Джуліета», Пётра Чайкоўскі так і ня здолеў яе напісаць, і тады расейская шэкспірыйна

распачалася ажно ў 1935 годзе, калі Сяргей Пракоф'еў скончыў свой слáўны балет. У 1950-я гады шэршн шэкспіраўскіх балетаў напісаў грузін Аляксей Мачаварыяны. Дайшла чарга й да беларусаў...

Наколькі мне вядома, скожэт «Макбэта» быў выбраны не без ваганінья. Як прызнаўся сам кампазытар, съпярша ён марыў пра «Цара Салямана» – паводле біблейнай легенды. І сапраўды, тут адкрывалася шырокая прастора для вытанчаных эратычных фантазій і старажытнаўсходніх экзотыкі. Але ўрэшце перамог «Макбэт». Гэткім чынам, Кузняцоў ўтупіў у вельмі небясьпечнае спаборніцтва. Вядома ж, што адной з першых операў Джузэпіні Вэрдзі быў «Макбэт» (1847) – сапраўдны шэдэўр, да таго ж надта сувезы ў памяці нашых мэляманаў, бо ў съежні 1997 году расейская тэлебачанчына транслювала прэм'ерны спектакаль La Scala з удзелам беларускай пяяўлі Марыі Гулегінай. Акрамя таго, Кузняцоў прыйшёліся спаборнічаць і са сваім настайнікам, нядайна памерлым Яўгенам Глебавым, чые балеты (і перш за ёсё, «Тыль Уленшпігель») калісці ўпрыгожвалі сабою беларускую сцэну.

Кампазытар даў рады гэтай няп-

ростай задачы і напісаў вельмі яркую музыку – мо не такую мэлядышную і запамінальную, як музыка Вэрдзі, але поўную выразных тэатральных ідэяў. І гэтая музыка была дасканала выкананая – пры тым, што найбольш дасьведчаная частка оперна-балетнага аркестру зъехала на фэстываль у Швейцарыю і ня ўдзельнічала ў падрыхтоўцы прэм'еры. Тут відавочная заслуга ня толькі саміх музыкаў, але таксама й маладога дырыжора Алега Лесуна, які ўпершыню стаўся музычным кірауніком балетнай пастаноўкі. У свае 27 гадоў Лясун ужо мае цэлы шэршн значных дасягненняў: скончыўшы кансерваторыю як піяніст, ён здабыў некалькі дыплёмаў міжнародных фартэпіянных конкурсаў, папрацаўваў у оперным тэатры ў якасці канцэртмайстра, а неўзабаве атрымаў пасаду дырыжора. Сёлета ён узначаліў гастроўную паездку зборнага сымфонічнага аркестру ў Францыю і атрымаў шмат пахвальных водгукі ў тамтэйшай прэсе за выкананьні сымфоніі Чайкоўскага, Дворжака і Брамса. Адначасова ён вучыўца на трэцім курсе дырыжорскага факультetu Акадэміі музыкі, дзе мусіць пунктуальна выконваў усе патрабаваныя навучальнага рэжыму. Але ў ягоным дырыжаванні няма нічога студэнцкага: упэўненая рухі, ясная і дасканала прадуманая канцепцыя твору, глыбока пражытыя эмоцыі, тонка распрацаўваныя падрабязнасці... Сталы і вельмі таленавіты музыка з сваім уласным съветапоглядам. Так што Кузняцоў (і «Макбэту») у гэтym сэнсе выразна пашанцавала.

Працяг на старонцы 7

ЮРЫ ХАДЫКА: «У ПАРТЫЯХ СЯДЗЯЦЬ НЕ ЛАПУХІ»

Кангрэсы Дэмакратычных Сілаў Беларусі традыцыйна вырашаюць прыватныя, але важныя праблемы. У выніку першага Кангрэсу (кастрычнік, 1996) была распачата пракедура імпічэнты, якая хоць і не ўкаранавалася посьпехам, але была першай супольнай акцыяй шырокай апазыцыі. Другі Кангрэс (люты, 1997) дазволіў апазыцыі выступіць адзінным

фронтам на перамовах з Эўрасаюзам, што не дало Лукашэнку легітымізацію вынікі дзяржаўнага перавароту. Трэці Кангрэс (студзень, 1999) падтрымаў інцыдывту Вярховнага Савету аб правядзенні прэзыдэнцкіх выбараў у 1999 годзе і заклікаў да байкоту выбараў у мясцовыя органы ўлады.

2 ліпеня палітычныя партыі, незалежныя прафса-

гэта 20 мільёнаў новых рублёў. А людзі ня могуць па-чалавечы жыць, ня хочуць бясплатна прадаваць. Што рабіць нам у гэтай сутичкі? Дзяржава забараніла нам самастойна прадаваць сваю прадукцыю. Яна загадвае прадаваць ўсё дзяржаўным нарыхтоўшчыкам. Значыць, улады павінны і адказваць за тое, што не выконваюць сваіх абавязкаў. Наш папераджальны страйк – гэта пратэст супраць цяперашняга становішча, калі мы, нават ве-

юзы і іншыя прадстаўнікі незалежнага беларускага грамадства зъяўруцца ў Менску, каб выпрацаўваць адзінную пазыцыю адносна восенінскіх парламэнтскіх выбараў. Напярэдадні Кангрэсу мы зъявіліся з шэршн пытанняў да старых і ягонага аргамітэту, ветэрана беларускай дэмакратычнай апазыцыі Юр'я Хадыкі.

Працяг на старонцы 7

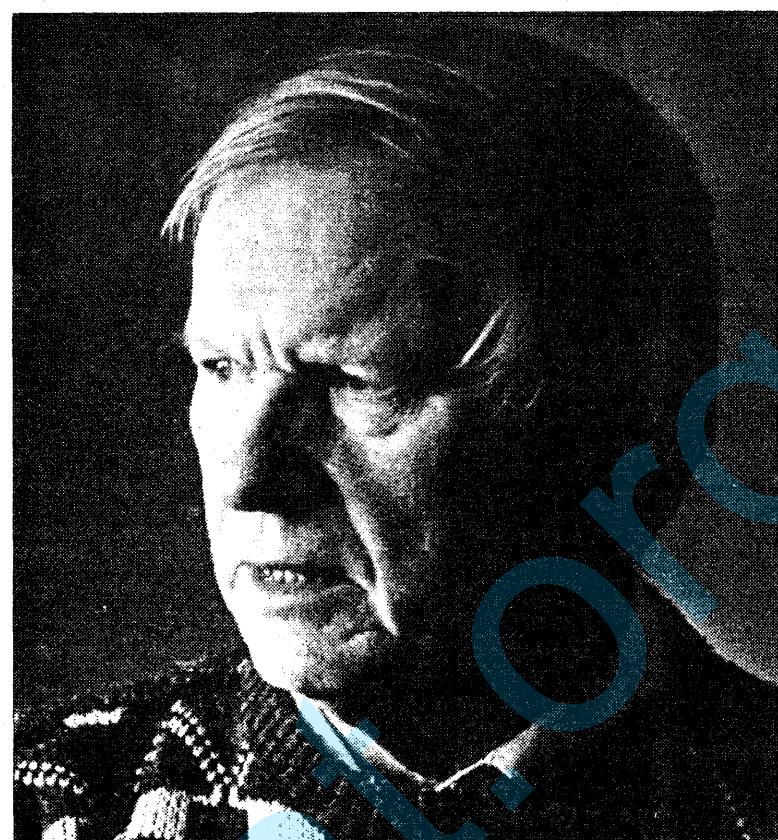
даючы што і як рабіць, нічога зрабіць ня можам, нам зъвязваюць руکі шматлікія загады і інструкцыі».

Страйк быў сымбалічным, цягнуўся усяго гадзіну. Толькі што раззваланыя несправядлівасцю даяркі «Дрыбінскага» вылілі бітон малака на зямлю. Пад час страйку прайшоў кароткі мітынг. Страйкоўцы не выстаўлялі палітычных патрабаванняў.

Сымон Глазштайн, Магілёў

СТРАЙКУЮЦЬ УСЕ

У Дрыбінскім раёне адбыўся беспрэдэктны страйк. Старшыня гаспадаркі калгасу «Дрыбінскі» баставаў разам зь сялянамі. Старшыня «Дрыбінскага» Мікалай Юр'коў сказаў: «У мяне і людзей няма іншага выйсця. Я не могу атрымаць гроши за малако, што калгас прадаў дзяржаве. А значыць, не могу аддаць вяскоўцам іх заробкі. А

Васіль Быкаў: «Я заўсёды цешуся, калі не збываюцца мae прагнозы»

Народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў адказвае на пытанні карэспандэнтаў «НН»

— Мы з Вамі сустракаемся ў Бэрліне. Як Вы тут апынуліся, што Вы тут робіце?

— У наш час трапіць куды-небудзь даволі проста. Былыя межы распаліся, і хапя ёсьць, канечно, пэўныя цяжкасці, але, тым ня меней, можна выехаць куды з'ягдона нават ў Беларусі. У Бэрлін я прыехаў узімку на запрашэнне нямецкага ПЭН-клубу, мне была выдзеленая стыпэндыя, і я працаваў у Доме творчасці ў Венцэрсдорфе, кіляметраў 70 на поўдзень ад Бэрліна. Я працаваў там усю вясну, працуя і цяпер.

— Перад гэтым год выжылі ў Фінляндыі. Вядома, што дачыненьні паміж Вамі і цяперашнім беларускай уладай складаюцца не найлепшым чынам. Ці можна лічыць Ваш выезд пэўнай палітычнай квазі-эміграцыяй?

— Я ўпэўнены, што кожны чалавек павінен жыць дома, тым болей – пісьменнік, бо толькі дома родныя куткі жывяць ягону творчасць. Але гэта ў ідэале. На жаль, у наш час съвет уладаваны кепска дзеля того, каб жыць дома. Часам даводзіцца пакідаць Радзіму і шукаць прыстанку недзе далёка ад яе. Так атрымалася і ў мене. Умовы, якія ўтварыліся ў Беларусі, вельмі кепска дапасаваліся да літаратурнай, мастацкай творчасці. Паслья даволі доўгага пэрыяду калі не барацьбы, дык пратэсту, я быў змушаны зъехаць спачатку ў Фінляндью, а цяпер – у Нямеччыну. Але я не хацеў бы, каб гэта разглядалася як эміграцыя, гэта, хутчэй, творчая камандыроўка.

— У чым выражалася для Вас інтарэснасць жыцьця ў Беларусі?

— Для творцы ў Беларусі склаўся цяпер вельмі цяжкі клімат, у першую чаргу, палітычны. Што датычыць асабіста мяне, напрыклад, дык пачаўся пераслед пропагандыстычнай па форме і сацыялістычнай па зъмесце. Тады ў творцаў былі яшчэ нейкія магчымасці, хапя, канечно, вельмі абмежаваныя, і ў рамках цэнзуры. Але з усталіваннем новага дыктатарскага рэжыму і тыя маленкія магчымасці, якія мела нацыянальная культура, літаратура, тэатр, выяўленчye мастацтва, былі страчаны, былі зьнішчаны гэтым рэжымам. Самае страшнае, што цяпер перажывае Беларусь – гэта мэтанакіраванае, пасльядоўнае, брутальная вынішчэнне беларускай мовы. А мова, як яドома, у кожнай нацыі – гэта падстава нацыянальнай культуры, таму менавіта мова і вынішчальніца перш за ўсё. Паслья вынішчальніца нацыянальнае літаратурнай, мастацкай творчасці, нацыянальныя жыўапіс, нацыянальныя тэатары і ўсё астатніе. Гэта робіцца ў кантактэ з галоўнай мэты, якую ставіць рэжым. Рэзультаты Беларусі ў склад Ресейскай імпэрыі. А ў імпэрыі, як вядома, павінна быць адна вера, адна мова і адна ўлада.

Працяг на старонцы 10

ТЭЛЕВІЗАР

ты болей, «чым у Францы і Англіі ўмесце ўзятых».

На вашу думку, «новаабраная «палатка», будзе, зразумела, зусім іншай, чым цяперашняя – безголосая і кішэнная». Цікава, чаму б гэта ёй стаць іншай? Як на маю думку, дык будзе яна такай самай, як цяперашняя. Зрэшты, вы й самі ў першым абзацы пра тое са-мае кажаце: «апазыцыя ў палатку не пададзе і, у выніку, яшчэ больш мартынізуецца».

А так бы мовіць «апазыцыя» – хто яны? Лябедзька – «малады прагматык» лукашэнкаўскага разыліву, Шарэцкі – «змагар супраць лукашызму», які падпісваў у Маскве дамову пра супольнасць у 1996 годзе, Пазыняк – «пасіянарны барацьбіт за незалежнасць», які прайяўляе сваю пасіянарнасць у Варшаве і Нью-Ёрку «факсамі здалёку», замест у Менску.

Падсумаваць гэты тэатар абсурду можна толькі Купалавымі словамі з 1907 г.:

Куды ні глянеш – людзі, людзі,
Куды ні глянеш – шэльмы,

шэльмы,

Куды ні глянеш – б'юцца ў грудзі,
Што значыць: правільныя вельмі.

Валянцін Цітарэнка, Менск

Ад рэдакцыі. Проблема ў тым, што ў Віцебску спадар Цітарэнка, не працавае юр'якага рашэння. Ясна, што не ахёлы нашы палітыкі, ясна, што мы так і ня ведаем, да якога моманту гатовыя цяперашняя беларускія ўлады гандляваць бацькаўшчынай, ясна, што ўсе іхныя перадвыбарчыя абяданкі – цацанкі і ня будзе ніякіх СМІ, ніякіх роўных правоў, ніякай чеснасці. Але што рабіць? Сядзець склаўшы руки нельга. Палітычная бязьдзейнасць разымае папулярнасць ідэяў і палітыкаў. Чакаць – апошні з варыянтаў. Манёўраваць мусова. Мы намацаем, якім можа быць поле гэтага манёўру. Так, каб ні ў якім разе не паставіць пад пагрозу наш апошні набытак – фармальны сувэрэнітэт (ад 1995 году Рэспубліка Беларусь страціла свой беларускія харектар і рэальны сувэрэнітэт разам з ім). Намацаем, якім могуць быць дзеянні незалежнага беларускага грамадства з тым, каб, з аднаго боку, не аказаўся легітымным орган улады, які б мог ратыфікаць антыбеларускія акты, а з другога, каб у Лукашэнкі і незалежнікамі краіла ў ягоным атакніні было таксама як мага шырэйшае поле для манёўру і дрэфу ў бок абароны беларускіх інтарэсаў, нягледзячы на ўсе раганы падпісаныя ім антыпратыкатычныя, мамантальныя, шкурныя пагадненіні. Мы ўпэўненыя, што апазыцыі траба ісці ў народ, мяняючы, асучасніваючы палітычную плятформу. Іншага спосабу ўплываць на хаду беларускай гісторыі ўва ўмовах, калі толькі 40% насельніцтва чытае ходзь якую – дзяржаўную ці незалежную – беларускую прэсу і толькі 20% глядзіць БТ, а астатнія абмяжоўваюцца маскоўскім тэлебачаннем і фільмамі, мы ня бачым. Не забывайцесь таксама, што палітык мусіць казаць тое, што ад яго чакаюць выбарцы, а рабіць другое – тое, што яму дыктуюць нацыянальныя інтарэсы. Таму не чапляйцесь да палітыкаў, што манёўруюць, гэтак мопна. Но маем ужо аднаго «чэснага і прамога», у якога што на ўме, тое і на языку, і паглядзіце, у якіх балаган ён ператварыў дзяржаўнае жыцьцё і ў якіх бамжатнік – краіну.

ЮРЫ ХАДЫКА: «У ПАРТЫЯХ СЯДЗЯЦЬ НЕ ЛАПУХІ»

Працяг са старонкі 1

– Якія аргументы за і супраць уз-зелу ў выбарах мае апазыцыя?

– Ёсьць сэнс уздельнічаць толькі ў тых выбарах, якія сапраўды даюць права выбару. Падобна, што Лукашэнка плянует на восень фарс, а ня выбары. Ёсьць звесткі, што беларускай апазыцыі прадугледжана адвесці ў новым парламэнце 10 месцаў, і тая не сапраўднай апазыцыі, а той, якую Лукашэнка называе «прывязанай». Такая кішэнная апазыцыя дазволіла б легітымізаць выбары дзяржаўнага перавароту і атрымаць шанцы на финансавую падтрымку Захаду. Яму вельмі патрэбна заходняя падтрымка. Толькі гэта патрэба прымушае яго ісці на шырокія дыялягі, на прыём дэлегацыяў АБСЭ. Але мы бачым, што такая падтрымка зусім немастагодная, што яна не прынесла б нікай карысці краіне, яна была бы прапросту змарнаваная рэжымам, які прайдае беларускія рэсурсы ўжо шосты год без усякіх станоўчых вынікаў.

Я думаю, што вынікам Кангрэсу стане заклік ня ўздельнічаць у выбарах на ўмовах сёньняшняга рэжыму. Гэта вельмі важнае рашэнне, бо літаральна праз пару дзён эўрапейскія структуры маюць разглядзіць пытаныне пра на-кіраванье на выбары назіральнікамі.

– Зьяўленыя легітымнага парламен-ту павялічыла б ці паменшила б пагрозу беларускай незалежнасці?

– Аптыманы съведчыць, што дэмакратычныя сілы Беларусі выйграли б сёньня свабодныя выбары. Падкрэсліваю – свабодныя выбары. Гэта асабіліва выразна прайвілася б пра правядзені ў выбараў па працарыйнай ці зымшанай систэме, значна больш спрайдліваі, асабіліва ў перыяд зъменеў на грамадзтве.

Свабодныя выбары дазволілі бы стварыць парламэнт, які б скасаваў усе нераундараўныя дамовы з Москвой і пацвердзіў бы суверэнітэт Беларусі, бо ўся апазыцыя цяпер – дзяржаўніцкая.

– Некаторыя аналітыкі съцвярджаюць, што пры нелегітымным парламен-ту Расеі працьцей будзе маніпуляванье Лукашэнкам.

– Гэта дзіўнае меркаваныне. Няў-жо цяпер Расеі нешта перашкодае ма-ніпуляваць Лукашэнкам? Нішто ня можа памяняць таго факту, што Лукашэнка зъяўляецца палітычным марыяніткам Масквы. Легітымнасць парламэнту нічога не мяняе. Пакуль будзе Лукашэнка, урад будзе марыяніткам. Таму галоўная задача апазыцыі – перамога на прэзыдэнцкіх выбарах, якія пройдуть у 2001 годзе, а не й раней, калі эканамічная сітуацыя будзе пагарашацца.

– У апазыцыі ўжо ёсьць нейкі кан-дыйдат, які можа скласці рэальную кан-курэнцыю «бáцьку»?

– Гэта пытаныне да ўсёй апазыцыі. Апазыцыя сёньня мае два ўзроўні адзінства. З аднаго боку, ёсьць Кансультатыўная рада пра прадстаўніцтве АБСЭ, у якой бярэ ўдзел ня толькі дэмакратычна, але і антылукашэнкаўская апазыцыя – партыі Гайдукевича і камуністай. З другога боку, ёсьць Каардинацыйная рада дэмакратычных сіл Беларусі. Вось ад гэтай другой Рады і можна будзе вылучыць адзінага кандыдата. Я ня думаю, што мы зможамы вылучыць адзінага кандыдата разам з камуністамі ці разам з ліберал-дэмакратамі.

– Ці гатовая апазыцыя мяняць сваю праграму, зважаючы на грамадзкія настроі і зважаючы на неабходнасць пры-цягненія шырокай падтрымкі на прэзыдэнцкіх выбарах?

– Ві маеце на ўзвесе, ці будзе кандыдат апазыцыі палуістам? Я не хачу. Якраз палуізму мусіць быць найменей. Краіна стаіць на мяжы эканамічнага калапсу. У такай сітуацыі патрэбныя не абязаныні, патрэбна праграмы.

масцы маюць тыя, хто выказвае такое меркаваніне! Быццам бы ў партыях сядзяць лапухі, якія нічога ня хочуць, якім толькі трэба выглядаць пакрыўджанымі... Гэта ж пропаганда лукашэнкаўскага кшталту, вядомая шчэ з савецкіх часоў, калі дысыдэнтамі выступалі вар'ятамі і пакрыўджанымі. Гэта ж дзіцячы размовы! Дэмакратичная апазыцыя існуе ўжо 10 гадоў, і палітыкі, якія яе прадстаўляюць, адчуваюць адказнасць перад краінай. Партыі вельмі ўважана прадумаваю кожны свой крок. Ра-шэнні не прымаюцца з бадуна! Вядома, усе мы хочам узделу ў выбарах, хочам доступу да СМІ. Але не любым коштам. Ня коштам незалежнасці, ня коштам легалізацыі наступстваў дзяржаўнага перавароту. Прычына крызы – утым перавароце. Тады партыі пасылядоўна выступалі супраць перавароту. Што, па-Вашаму, гэта таксама было памылкай, што мы не падтрымалі тое, «народавыя ўзленні», ту абразлівую фальсифікацыю?

– Разлом у беларускім грамадзтве цяжка пераадолець шырокімі грамадзкімі дыялягамі і перамовамі пад эгідай АБСЭ. Прычыны разлому – у супраціўлівых поглядзах на падставовыя на-кірункі разыўцца краіны: арыентация на прыватную або дзяржаўную форму ўласнасці, на Москву ці эўрапейскіх штаках, на беларусізацію ці пабудову другой расейскамоўнай дзяржавы, прэзыдэнцкую ці парламэнцкую форму кіравання. Кансэнсусу можна дасягчы толькі шляхам узаемных саступак. Наякія стратэгічныя саступкі можна пайсці апазыцыя, каб грамадзтва дасягнула такога дзяржаватворчага кансэнсу?

– Факт расколу грамадзтва ня ёсьць асабілівасцю Беларусі. То адбываецца ўсіх постсавецкіх краінах. Кансэнсусу лягчэй будзе дасягнуць пры незалежных прадстаўнічых органах улады, незалежнай прэсе і тэлебачанні. Ясна, што яго не дасягнеш на тэлешоў з узделам спадара былога прэзыдэнта. Гэта – тупіковы для грамадзтва шлях. Калі б Лукашэнка пайшоў на свабодныя выбары на ўмовах аўяднанай апазыцыі, дык апазыцыя дала бы яму, як «Салідарнасць» генэралу Ярузэльскому, гарантый асабістай бáцькі, нягледзячы на больш за 400 момантаў злачынства, склад якіх знайшлі ў ягоных дзеяннях незалежныя юрысты. Вось вам – шлях да кампрамісу. Свабодныя выбары – у абмен на гарантый бáцькі.

– Апроч таго, у нас ёсьць тэхнолагія вулічнага супраціву, які дае апазыцыі адчуваючым ўзрасточай падтрымкі.

– Няўхад апазыцыі на выбары не

нагадвае Вам невяртнай Пазыняк? Моя

апазыцыя таму ў яй ідзе на выбары,

што ёй звыкла ўзрачніцца сядзець на заву-

гольцы, выглядаць пакутнікамі на ўесь

свет?

– Якія рэлікты савецкай съядо-

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА

ЧАС	kHz	XBALI	22:00-23:30	6105	49
18:00 - 19:30	7295, 9610, 11725, 15565	41, 31, 25, 19		9535, 9750, 11865, 6065,	31, 25, 49
			06:00 - 07:00	7295, 9635, 9750	41, 31

Сярэднія хвалі – 576 і 612 kHz
Адрас: 220005 Менск – 5, п/с 111; Vinohradzka 1, Praha 110 00 CZ
Інтэрнэт: WWW.SVABODA.ORG

НАСТРОЙЦЕСЯ НА «СВАБОДУ»!

Фэстываль праходзіць на адкрытым паветры, бясплатны – заплаціць вам трэба толькі за месца для намёта.
«NRM», «ULIS», «KRAMA», «DEVIA-
TION», «CALYAN», «EXIST» і іншыя (Беларусь),
«ACID DRINKERS» (Польшча) і іншыя.
Фэстываль праходзіць на адкрытым паветры, бясплатны – заплаціць вам трэба толькі за месца для намёта.
Усіх сардечна запрашаем!

«Басовішча-2000» адбудзеца 14-15 ліпеня ў Гарадку недалёка ад Беластоку (Рэспубліка Польшча). У першы дзень пройдзе конкурс маладых беларускіх і польскіх гуртоў, а ў другі дзень выступаць пераможцы і гасці: «NRM», «ULIS», «KRAMA», «ЗЫНЧ», «МЯСЦОВЫ ЧАС», «DEVIA-
TION», «CALYAN», «EXIST» і іншыя (Беларусь), «ACID DRINKERS» (Польшча) і іншыя.
Фэстываль праходзіць на адкрытым паветры, бясплатны – заплаціць вам трэба толькі за месца для намёта.
Усіх сардечна запрашаем!

ФУТБОЛЬНЫ ТУРНІР У БАРЫСАВЕ

З 19 да 21 чэрвяна, на тле Чэмпіянату Эўропы і няўдалых выступаў нацыянальнай зборнай, у Барысаве адбылося сьвята футболу. Пад бел-чырвона-белым сцягамі сабралося 10 дваравых камандаў з розных раёнаў гораду. З камандаў было складзенае дэзве падгрупы: з 13 да 16 і з 16 да 18 гадоў. Пераможцы атрымалі ў якасці прызёў відэакасеты з кліпамі беларускіх рок-гуртоў. Лепшая каманда будзе бараніць гонар свайго гораду ў агульнакраёвым футбольным турніру на «Кубак Незалежнасці», які адбудзеца тут жа, на берагах Бярэзіны 21—22 ліпеня.

Турнір быў арганізаваны спартово-турыстычным клубам «Волат».

Зыміцер Бародка, Барысаў

ЛЕТНІК НА МЕСЦЫ ЗЬЕЗДУ

Нясвіцкая ТВМ, МФ і аб'яднанне моладзі «Вытокі» зладзілі летнік калія вёскі Мікалаеўшчына, дзе 9 ліпеня 1906 году праходзіў першы нелегальны зъезд беларускіх настаўнікаў. На летнік (для чужых — турнір) сабраліся школнікі з Нясвіжу, Гарадзе, Койданава, Салтанашчыны, Сейлавічаў, Астровак. У 30 намётах разьмісьціліся пад сотню шкаляроў і іхных выхавальнікаў. Тры дні луналі над Нёмманам бел-чырвона-белыя беларускія і сінія эўрапейскія сцягі. Програма была насычаная: вечарына аўтарскай песьні і пазі, канцэрт Зымітра Бартосіка, віктарына «Шоў Беларушчыны», спартовыя спаборніцтвы — навясная пераправа цераз Нёмман, праходжанье пад водой па нацягнутых вяроўках, валейбол, заплыў на байдарках і эстафета на роварах. У якасці прызёў уручалі відэа- і аўдыёкасеты, кнігі (настаўнікі журыліся на недахват сучасных кніг), а таксама камплекты «НН» за 1992—1997 гады.

Янка Цітовіч

штурмавала яго з дапамогай камнямётав. Для гісторычнага падабенства на Замкавай гары збудавалі частку драўлянай замковай сцяны, якая злучыла надбудаваную вежу «Дазорац» з руінамі вежаў «Шчытаўкі» і «Касцельнай». Арганізавала фестываль створаная цяпер рэспубліканская ваенна-гісторычная канфедэрацыя Lithuania et Ruthenia і Наваградзкі гісторыка-краязнаўчы музэй пры падтрымцы сталічнага салёну-магазыну Kettler sport, кампаніі «Трэвелінк-інвест», ЗАТ «Офісныя тэхналёгіі» і Лідзкае філія АТ «Прыорбанк». Застрахавала байкоў менская кампанія «Бролі».

На фэст сабралася калія дзесяці тысячаў наўгародцаў і некалькі тысячаў гасцей з Менску.

Б.Т.

ШТУРМ НА ВАГРАДКУ

400 удзельнікаў ваенна-гісторычных клубаў з Беларусі і пяці замежных краінаў сабраліся ў Наваградку, каб на два дні вярнуць яго ў 1314 год. У суботу, нягледзячы на наўальніцу, прыйшли конныя турніры і рыцарскія бойкі, а тэатар беларускай драматургіі «Вольная сцэна» прадставіў свае мініятуры. Вечарам адбылася групавая бойка (бугурт) і вялікі паказ.

У нядзелью гледачы ёбачылі рыцарскі парад і інсцэнізацыю падзеі 1314 году, калі войска крыжакоў на чале з магістром Тэўтонскага ордэну Генрыхам фон Плоцкем аблажыла Наваградзкі замак і

Жарт

У СЕРАБРАНЦЫ БУДЗЕ НОВЫ КАСЬЦЁЛ

У суботу, на Яна, у Серабранцы высывяцілі пляц пад новы касьцёл. На асвячэнні прысутнічалі паслы каталіцкіх дзяржаваў у Беларусі. Дагэтуль вернікі серабранскай парафіі зьбіраліся ў прыстасаваных капліцах.

Тымчасам гарвыканкам не дазволіў сёлета католікам традыцыйнага крыжовага ходу на съвята Божага Цела.

Б.Т.

«Птушыны Рай» у Полацку

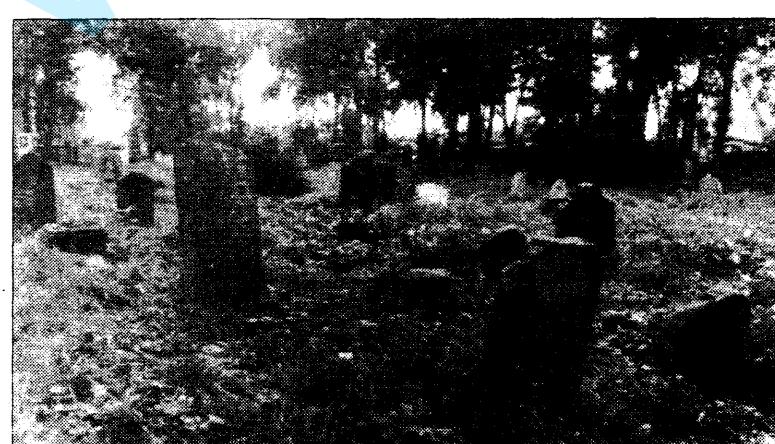
Полацкая габеленішчыца Тацяна Козік рыхтуе вялікую канцептуальную акцыю «Птушыны Рай». Адбудзеца яна 7 ліпеня ў Полацкім музэі кнігадрука-

вання. Акрамя ўласна выставы габелену, акцыя ўключае паказ мадэлек, адмыслова падрыхтаваных да «Птушынага раю» мясцовымі мадэльерамі, і паз-

тычныя выступ. Мадэлек рыхтуе полацкае мадэльнае агенцтва «Сафія».

Васіль Кроква, Полацак

КЛІМАВІЧЫ Ў ЛІЧБАХ

Ёсьць выслоўе: «Адзін памерлы — трагедыя, тысячы памерлых — статыстыка». Лічбы самі сабою нічога ня кажуць. Але парыўнанне іх паміж сабой нечакана надае матэматычным вылічэнням іншую якасць, а зъмест статыстычных табліцаў прачыняе незаўажненую раней тэндэнцыі. Пра гэта съведчыць звесткі перапісаў насељніцтва Клімавіцкага раёну. Калі ў 1979 годзе ў

ЛЮСТРА ДЗЁН

Наша Ніва [26] 26.06.2000

Дзе варта быць

Рагнеда ў Заслаўі

З 30 чэрвяна да 2 ліпеня ў Заслаўі (у кар'ерах, што за вёскай Кладачкі) адбудзеца першы ў Беларусі скulpturny plener «Легенда зь пяскі». Чатыры дзясяткі юных разъбяроў пад кіраўніцтвам Генадзя Лойкі пакажуць усю съвету, якая была Рагнеда 1000 гадоў таму. За тры дні яны створаць з пяску валатоўскую, шматметровую постаць Рагнеды, якая неўзабаве разьвееца і зьнікне зноў аж на 1000 гадоў. Узяць удзел могуць усе цікавыя. Да ведкі праз тэл. 544-11-70.

Мастакі — бадзяжным жывёлам Віцебску

З 1 да 10 ліпеня ў Віцебскім музэі Шагала ўпершыню пройдзе дабрачынная выставка-аўкцыён «Мастакі — бадзяжным жывёлам». Сродкі будуть пе-рададзеныя на арганізацыю ў горадзе прытулку для сабак і катоў.

Бэгін у Берасьці

29 чэрвяна ў берасьцейскім цэнтры «Вежа» пачненца фотавыстава, прысвечаная памяці прэм'ер-міністра Ізраіля Мэнхема Багіна, які паходзіць зь Берасьця. Узвес жыхароў будуть прадстаўленыя рэдкія фотадымыкі, што распавядаюць пра жыдоўскіх дзеячоў мінулых гадоў і гісторыю жыдоўскай грамады гораду, найдайнейшай у Беларусі. У будынку, дзе пройдзе выставка, была раней сынагога.

Аэрасвята ў Баравой

Ёсьць у пасёлку Баравая пад Менскам лёгтнае поле. 1 ліпеня там адбываецца авіяцыя-спартовае съвята. У праграме авіяцыі пілятаж на самалётах ды гелікоптарах, індывідуальная ды гуртавая скокі парашутыстам, выступы авіямадэлістам, паказальны пілятаж лётчыкаў ВПС Беларусі, дэманстрацыя палётавага трансфера шара да чэмпіянату па картынгу. Пачатак съвята ад 11-й рэчніцы. Даехаць туды можна ад станцыі мэтро «Ўсход» да прыпынку «Ўніверсам» маршрутным аўтобусам нумар 2, 51, 13, а таксама дадатковым аўтобусам ад станцыі мэтро «Ўсход» да стадыёну «Золак» і ад прыпынку «Карбышава» да аэраклубу. Працуе платная стаянка аўтотранспорту.

раёне налічвалі 40,7 тыс. чалавек, дык у 1989 годзе — 36,4 тыс., а ў 1999 годзе — 34,1 тыс. Калі ў 1979 годзе ў Клімавічах жыло 36,5% жыхароў раёну, дык у 1989 годзе — 45,4, а ў 1999-м — 51%.

У 1999 годзе ў Клімавічах засталося ўсяго 55 габрэю. А некалі ж, кажуць, бязь іх было як бяз солі. У 30-х у горадзе працавалі дэзве габрэйскія школы. А ў 1912 годзе з'амаіль 200

Францускае кіно

Амбасада Францыі зноў ладзіць у Менску паказы францускіх фільмаў. Програма складаецца з клясыкі францускага кіно. Пройдзе яна ў кінатэатры «Піянэр», пачатак сіансаў з 19-й.

26 чэрвяна — «Ліфт на эшафот» (1957, рэж. Люі Маль). Клясычны дэятктычны пад музыку ў стылі джаз. Жульен Тавэрн'е забіае мужа свайгі сяброўкі Флёранс. Выпадкова вярнуўшыся на месца злачынства, ён засядзе ў ліфце. Флёранс блукае па Парыжу ў пошуках хаканка, замест якога знаходзіць закаханую пару, што шукае съмерці.

27 чэрвяна — «Арфэй» (1957, рэж. Жан Както). Насамрэч Арфэй быў сынам Апалёна. Ягоная музыка прымушала расыліны скіляць гольле, зрушавала камяні, утаймоўвала зъяўроў. Але гэта было ў антычнасці. Пры канцы 50-х гадоў XX ст. зъяўляецца выкшталцовая дэкадэнцкая вэрсія клясычнага міту пра Арфэя. Тут ён робіцца модным пастам, які трапляе ў бойку ў клубе. Ягонага супраціўніка зьбіваюць загадкавыя чорныя матацылісты. Арфэй запрашавае даць паказаныні, але гэта толькі яшчэ адна пастка Сымерці...

Прадстаўляе фільмы філёзаф Максім Жбанкоў.

Пікет

Беларуская Асацыяцыя Журналістаў ладзіць пікет у падтрымку недзяржайной прэзыдэнцыі 26 чэрвяна з 17-й да 19-й на пл. Бангалор калія парку (аўтобусны прыпынак на стыку вул. Багдановіча ды калыца).

Прыўкрасная Італія

27 чэрвяна з 19-й у касцёле Св. Роха гучыць праграма «Прыўкрасная Італія». Сыльвія Ніна Цішко (мэцапрана), партыю фартэпіяна выконвае Ўладзімер Міхневіч. Даюць Стадэла, Качыні, Марціні, Луцы, Даніцэці, Гастальдоні, Вэрдзі, Тальяфэры.

Футбол

Ня толькі ў Галінды гуляюць у футбол. 28 чэрвяна з 18.30 вечара на менскім стадыёне «Трактар» «Дынама» прымае «БАТЭ» з Барысава. Квіткі пра-даюцца ў касах стадыёну.

Калія тэлеэкрану

На БТ1 ды 7 ліпеня ў праграме «Роднае слова» раскажуць пра съвята Яна Вольскага — на грунце нашаніўскіх публікацый сп. Содала.

Кветкі і съяжкі на магілу Купалы

28 чэрвяна, у гадавіну съмерці Янкі Купалы, Саюз беларускіх пісменнікаў і музай Янкі Купалы запрашаваюць далучыцца да акцыі ўшанавання памяці паэта. А 9-й у Чырвоным касцёле адбудзеца імша, а 12-й — памінанье на Вайсковых могілках калія помніка.

Кацярына Курдыцкая

гандлёвых прадпрыемстваў Клімавічы, толькі адно не належала габрэю...

Іншая статыстыка больш аптымістичная: Клімавічы займаюць другое месца ў вобласці пасыльня Магілёва па карыстанні паслугамі экспрэс-пошты. Гэта, мабыць, з-за лікёра-гарэлачнага заводу такі прагрэс!

Сяржук Аржанцаў, Клімавічы
На здыму: габрэйскія могілкі ў Клімавічах

НЕПАТРЭБНЫ СНГ

Ёсьць палітыкі, якім заўжды няма калі. А часу ім бракуету, што карціць хутчэй захапіць чым болей улады і ўтрымліваць яе дольш. Дзеля гэтага яны гатовыя цярпець самыя агдныя рэчы, нават сустрэчы з сваімі калегамі.

Чытачы «НН», у большасці ня схильныя атрымліваць асалоду ад кіравання масамі, могуць дазволіць сабе няспешны разгляд падзеі ў рэтраспэктыве.

Здалёк відаць, як на прасторах Эўразіі амаль тысячу гадоў таму пачалася экспансія трох дзяржаваў: Вялікага Княства Літоўскага, Вялікага Княства Маскоўскага і Арды. Нарэшце звышдзяржавы Сярдніявечча займелі агульныя межы і пачалі бацаць на съмерць. Перамагла Масква.

Але аднойчы Маскоўская імперыя дасягнула ліміту росту. Пачаліся страты, і ёсць пакацілася ў адваротным падрадку: у вайне з японцамі страціла Сахалін, у першай сусветнай – Фінляндыю і Польшчу. Ленін і Сталін ухапілі паў-Эўропы, але пераварыць ня здолелі і нарэшце лопнулі.

Адараўаліся вонкавыя імперыі. Адыхаць Украіна і Казахстан. Рвучца і пырскаюць шалёнай крыўёй стравы шы на Паўночным Каўказе. А ідэя незалежнасці нашчадкаў ВКЛ і Арды – Беларусі і Татарстану – выклікае ў расейскіх палітыкаў ціхую гістэрыку. Як жа далей кіраваць, каго «мачыць у сарні», ня жуко наўгародзкіх сэрапатысці?

Каб захоўваць уладу над сёмыя часткай сушы, тамтэйшым уладарам патрэбныя рашучасці і перамогі. Таму і трymaeца многа гадоў нежывы СНГ, паўтараюча штогадовыя інтэграцый-

ныя аргазмы зь біцьцём келіхай і біцьцём у званы. Таму не сціхае лямант найманых брахуну наконт развалу вялікага Саюзу.

Ах, якім смачным кавалкам для Расеі ёсьць наша Бацькаўшчына! Ах, што хочаш аддадуць беларускія эліты і супэрэліты, каб дажыць свой век на падмаскобную дачы ў Барвісе!

У 1990 г. наша Радзіма займала ў складзе СССР 0,9% тэрыторыі. 3,6% насельніцтва Саюзу былі нашы. Мы мелі 3,4% кошту асноўных вытворчых фондаў. Меўшы гэна, Беларусь стварыла ў tym годзе 4% саузнага ВНП, 4,5% прадукцыі прамысловасці і 5,6% – сельскай гаспадаркі. То сведчыць, што галоўнае багацьце наша – людзі.

Таму па вытворчасці мінеральных угнæннях, хімічных валокнай і нітак, трактараў, тканін, абутку, малака і мяса мы на душу насельніцтва мелі паказыкі вышэйшыя, чым у Эўропе.

Мінула дзесяць гадоў. За гэткі ка-роткі час народы не дурнеюць. Таму нават пры выключна нядалкім кірауніцтве краіны ўдалося захаваць ВНП на ўзроўні 80% да ўзроўні 1990 г., прадукцыю прамысловасці – 90%, сельскай гаспадаркі – 70. Інвестыцыі ў асноўны капітал скарыціліся пры tym толькі напалову, а рэальныя грошовыя прыбылі насельніцтва на 1/10 частку. Гэта, тым не менш, значна лепшыя паказыкі, чым у асобых краінах СНГ і ўва ўсёй садружнасці разам.

Са спазненнем, але ж набыла Айчына і сваі гроши. «Зайчы» пачаў хадзіць з 1992 году, а праз два гады, пастановай Вярховнага Савету ад 19 кастрычніка 1994 г. №3326-XII «Аб пла-цёжным сродку Рэспублікі Беларусь»

атрымаў афіцыйны статус нацыянальной валюты. Здаецца, бяры, шануй і ўмацоўрай, як паляк – свой злоты, а латыш – лат. Не, бачь ты іх, яны сёньня «гатовыя прыняць расейскі рубель». А можа лепей даляць ці літ? Хто вырашае, у каго пытаюцца, халера яго ведае!

Як набыў наш родны край незалежнасць, дык пабольшала даходная база бюджету, бо вызвалілася частка грошай, што ішла раней у агульнадзяржаўную даходы СССР. Зараз зноў трэба нашыя гроши ў Саюз нейкі пёрці.

Кажуць, СНГ дапаможа ў стварэнні ФПГ (транснацыянальных расейскіх карпарацый). Эге ж, нашым гарбом за наш кошт дапаможа. Дарэчы, на Захадзе таксама карпарацыі ёсьць, але пры гэтym нікто да Амэрыкі 53-м штатам ня просіцца.

Жыцьцё сваё бярэ. Мы мусім плаціць за газ. Было б лепей, каб плацілі грашыма, а не таварамі. Усе тое разумеюць, і пасіху адбываеца паварот экспарту на Захад. Таму і наші начальнікі адправіўся праста да самых вялізных расейскіх «ушывых блох», у карпарацыю «Ітэра».

Нешта падобнае адбываеца і з астатнімі сёстрамі-распублікамі, што не пасыпелі пад шумок перабудовы далё-

ка ўцячы ад матухны-Расеі. Таму СНГ было, ёсьць і будзе ёсьці. Таму пад размовы пра дружбу-фрайндшфт, агульную барацьбу з тэрарызмам і супрацькветную абарону Украіна, Грузія і Азэрбайджан спакайнюсенька ўздельнічаюць у манэўрухах страшнага НАТО, што падпоўз пад бок сінівакай партызанкі. Таму перед агульнімі пасядзелкамі В. Пушнін угаворвае Н. Назарбаева наконт нафтавай трубы. Ды так добра, што той нават прапанаваў фонд падтрымкі расейскай мовы стварыць.

Таму пастанавілі штаб-кватэрэ СНГ пакінуць у Менску, каб правадыры садружных народоў маглі сустрэцца ў нашай аазе дэмакратыі ўосені, пасля таго, як у жніўні патусуюцца на ўзлым крымскім беражку.

Карацей кажучы, Расея мае клопат пра 80% свайго замежнага таваразврату і 20 000 000 расейцаў, раскіданых на прасторах былой імперыі, а таксама пра 10 000 000 тонай збожжа, якога ёй цяпер не стае. Расея хоча быць моцнай, бо В. Пушнін любіць Расею і хоча кіраваць ёй доўга і сувора. Расея больш не жадае губляць. Ёй патрэбны СНГ.

А што нам, беларусам, з таго?

Міхал Залескі

ігар Кузнякоў

«НЮРНБЭРГ-2»

З набліжэннем канца тысячагодзідзя, робіцца ўсё ясьней тое, што камунізм, як і фашизм, быў адной з найстрашнейшых бедаў чалавечства. Аднак калі фашизм ацанілі і асудзілі, а галоўныя злачынцы былі пакараныя, дык у дачыненіі да камунізму такога дагэтуль не адбылося.

Інцыдарамі правядзення «Нюрнбэргу-2» выступілі арганізацыі палітычных зняволеных і ссыльных Літвы і Аб'яднаныне змагароў за свабоду. Дзеля гэтага 12-14 чэрвеня ў Вільню на міжнародны кангрэс «Ацэнка злачынстваў камунізму» сабраліся прадстаўнікі 23 краін ў Эўропе, Азіі і Амэрыкі. Беларусь прадстаўлялі Мая Кляшторна, Радзім Гарэцкі, Зянон Пазняк, Сямён Шарэцкі. Узельнікаў віталі старшыня літоўскага Сойму Ландсбергіс, прэм'ер Кубілюс, былы прэзыдэнт Польшчы Валэнса, расейскі прадарабонца Кавалёў.

Паміж іншым, кангрэс абраў грамадзкі трыванал, які мусіў даць юрыдычную ацэнку злачынстваў камунізму, заслухаваць 60 дакладаў. У выступах прадстаўнікі Беларусі гучала заклапочанасць, што калі для большасці краінаў злачынствы камунізму ацэніваюцца як гістарычнае зяява, дык у Беларусі ідзе працэс актыўнага адраджэння найгоршых традыцый таталітарнага грамадзтва.

Кангрэс прыняў рэзолюцыі, у тым ліку і пра сітуацыю ў Беларусі і Чачні. Праца кангрэсу працягненца сёлета ў верасні, калі будзе авбешчанае абінаваўчае заключэнне з ацэнкай злачынстваў камунізму.

ПЕСЬНІ АБ'ЯДНАЙ ЭЎРОПЫ

Зыміцер Падбярэзскі

Гэта быў найбольш дзіўны з усіх фестывалаў, на якіх мне даводзілася бываць. І рэч нават ня ў тым, што Ірына Дарафеева, якая прадстаўляла на ім Беларусь, засталася бяз звыклага для сябе ляўрэзакага месца. Проста Фэстываль песьні аўгдананай Эўропы ў Зялёной Гуры супрадаважаў шэрагам не заўсёды зразумелых абставін, якія здаваліся дзіўнымі, нягледзячы нават на тое, што фэстываль быў першы.

Зрэжысэраваны фэстываль

Гэта быў дзіўны фэстываль ужо таму, што канкурсанты-выкананцы з эўрапейскіх краін не прыйшли праз традыцыі абард лёсавання. Чаргавасць зяўлена на сцене дыктавала воля рэжысёра – знанага пастаноўчыка і актора Анджея Стшалецкага, які, пры ўсёй павазе да ягонага майстэрства і такту, рабіў на сцене ня конкурс, а тэлешоў. З задачай ён справіўся выдатна: конкурс прайшоў на адным дыханні, але жэрэб, упэўнены, унесла б у ягонія вынікі свае карэктвы.

Гэта быў дзіўны фэстываль таму, што за ўсё трох ягонія дні адбылася толькі адна прэс-канферэнцыя, на якой прысутнічалі шасцьцёра сяброў журы і... два журналісты. Прауда, прэса высыветліла ўсё адразу пасля конкурсу і разъехалася, але зноў жа традыцыйнага прадстаўлення ўдзельнікаў конкурсу і журы не было і на пачатку.

Гэта быў дзіўны фэстываль яшчэ й таму, што на ўсіх трох ягоніх фурштах не было, праbabце, ані кроплі сырпітнога. Вы не спрабавалі закусаць апельсінавы сок фаршаваным шчупаком? Вельмі цікавы ёфект. Нарэшце, гэта быў дзіўны фэстываль эўрапейскай песьні, на якім увесе кантынэнт быў прадстаўлены ўсягусенька 9 краінамі:

па адным канкурсанце ад Беларусі, Югаславіі, Славаччыны, Нямеччыны, Англіі і Галандыі, па два – ад Украіны і Літвы, трох чалавек выставіла Польша. Таму было сваё тлумачэнне, якое можна прыняць, але пры ўмове, калі ён агульны ўсім фэстывалем.

Пройгрыш Дарафеевай

Са мной у Зялёной Гуры мала хто пагадаўся, але я асабіста ацаніў агульны ўзровень конкурсу як дастаткова нізкі. Часам было такое ўражанне, што праз папярэдні адбор прайшлі далёка на лепшыя выкананцы, а спевак з Украіны і Беларусі запрасілі толькі дзеля таго, каб маштаб прадстаўніцтва выглядаў хоць бы на ўбога.

Так, сваё ролю сыграў і той факт, што пасля вялікага перапынку быўла сталацца савецкай песьні пачала адряджаць фэстывальныя традыцыі ледзь не з нуля. Фэстываль яшчэ не набыў аўтарытэту, у яго паку мала хто верыць, ён проста не «раскручаны» ў прэсе і не зьяўляецца прэстыжным. Адсюль – шмат у чым выпадковыя характеристы прадстаўніцтва, некаторыя арганізацыйныя накладкі. А яшчэ – наўрад ці тое было скрэзат – загадзя звязаныя вынік конкурсу. Выйграць павінен быў паляк. Але тое, што здарылася з Ірынай Дарафеевай, інайчы як называць не магу: нехта нечага не зразумеў ці наёздзе растлумачыў.

Мы прыехалі ў Зялёну Гуру раней за ўсіх, яшчэ 6 чэрвеня. Днём пазней быўла прызначана першая рэпэтыцыя са спавутным аркестрам Big Warsaw Band пад кірауніцтвам мазэстра Станіслава Фіялкоўскага, які супрапададжаў конкурсу. Прад'юсэр Ірыны Юры Саваш разыўчаваў убачыць поўны склад канцэртнага аркестру са струннай групай, якія іграюць вызначальную ролю ў партытуры песьні, што выконвала Ірына. Здіўна, але гітарыст так і ня здо-

Група «Будка Суфлера».

мест гэтага быў няпоўны джазавы бэнд адно з чатырма струнными. Да таго ж, партытура найскладанейшай песьні «Рэдкі госьць» ігара Паліводы і Леаніда Пранчака да аркестру чамусці не дайшла, і калі пан Фіялкоўскі здымай з фанаграмы партытуру, ён, як сам прызнаўся, нешта наблытаў, у выніку чаго ў першы рэпэтыцыі дзень аркестар так і ня здолеў нічога сыграць.

Пазней аказалася, што па складанасці мэлёды і аранжаваныя да гэтай песьні і блізка нічога не было! Гучалі або вельмі звычайнія, зайгравыя на аранжаваныя песьні, або канкурсанты наўгадаў абыходзіліся без аркестру. У падобнай сітуацыі даўшы паклад на гітарку, дарэчы, патрапіла і Украінка Эльзара Баталава: зь яе словаў, аранжаваныя аркестру змусіла яе сипяваць зусім як так, як яна плянавала.

Пан Фіялкоўскі, разумеючы сваю памылку, менш працаўваў з Ірынай, групы інструменты самі рэпэтовалі свае партыі і называлі тун песьню «ўлюбёнаі». Здіўна, але гітарыст так і ня здо-

лелі разу выканаць сола па нотах, не забыўшыся! Уявіць такое ў нашым канцэртным аркестры немагчыма. І Ірына Дарафеева апнулася ў складанай сітуацыі: на фоне іншых конкурсных песьні «Рэдкі госьць» выглядаў ледзь не сымбанічным оп

МАЛАДЫ ФРОНТ ПАМІЖ РАМАНТЫКАМІ І ПРАГМАТЫКАМІ

Асьцярожнае змаганьне

Якія тэнденцыі існуюць цялпер у Маладым Фронце і ці ніяма небяспекі, што іхнае супрадзстаныне можа прывесці да расколу арганізацыі на яе Трэцім Сойме 1 ліпеня? З такім пытаньнем мы звязаўніся да Алеся Стральцова, старшыні міжнароднай камісіі Маладога Фронту і Наталльі Маковік, старшыні Асацыяцыі маладых прадпрымальнікаў. Сп.Стральцоў належыць да той плыні ў Маладым Фронце, якая выступае за разрыву са старым вобразам і тактыкай арганізацыі. Сп.Маковік аддае перавагу пераемнасці. І тыя, і тыя гаворачь пра жыццёвую неабходнасць пашырэння шэрага арганізацыі, але разыходзяцца ў ацэнках таго, што гэтаму можа паспрыяць. Ці пайўлываюць асабістыя амбіцыі адэптаў розных плыніў на долю МФ гэтаксама фатальна, як летась на лёс БНФ? Выдае на тое, што антыбеларускія спэцслужбы 1 ліпеня, як і летась, прыкладуць намаганьні, каб сталася менавіта так. Значыць, усё залежыць ад культуры дыскусіі і ўменняя менавіта такіх падпрадкаўцаў.

Алеся Стральцоў: «У абароне каштоўнасці мусім ісці да канца»

— У межах маладога Фронту ёсьць два асноўныя падыходы ў вызначэнні будучыні. Адзін больш эмакратычны, а другі — прагматычны і рэалістычны. Але гэтая розніца ў падыходах не павінна прывесці да расколу. Хаця дыскусіі будуть. Гэта натуральна.

Мне бліжэйшы «прагматычны» падыход. Лічу, што сёньняшняя сутыцця патрабуе ад беларускага грамадства менавіта прагматызму, бо толькі ён дазволіць абароніць і нашыя каштоўнасці — незалежнасць, суверэнітэт.

Мусіць быць пераглядкіяны таксама нейкія формы працы і кірункі. Ад выніку амбэрканавання зробленага на апошніх гадах залежыць, патрэбная нам змена кіраўніцтва ці не.

Я асабіста хацець бы сыштэмазызаці розных кірункаў дзейнасці Маладога Фронту, каб не было такога рэзкага кідання ад адных мэтадаў да других.

— У чым жа выяўляецца розніца падыходаў?

— «Эмакратычны» падыход узънікае як рэакцыя на пэўную падзею і звязана з асабістымі скільнасцямі лідэра і станам яго душы. Атрымліваецца, што ён робіць усю арганізацыю закладнікам гэтых асабістых перажываньняў.

Канцептуальная разыходжаньне

востра праявіліся ў ацэнцы дзеяньняў маладзі на першым Маршы Свабоды.

— А ў стаўленні да будучых парламэнціків выбараў?

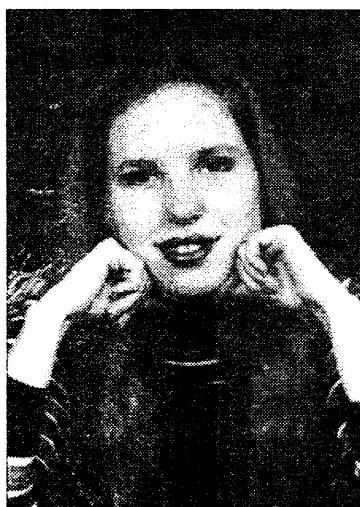
— На сёньня яно агульнае: гэта не прыняцце несвабодных, недэмакратичных, несправядлівых выбараў, якія збіраеца праводзіць улада.

— На што цяпер, па-Вашаму, мусіць арыентавацца маладзь?

— На лякальную працу ў культурніцкіх і сацыяльных праектах, на асветніцтве, паколькі гэта сёньня дae канкрэтны вынік у пашырэнні кола саюбра арганізацыі. Калі добра ідзе праца ў культурніцкім, сацыяльным і іншых накірунках, тады можна казаць і пра моцную палітычную сілу, якая можа рэална прадстаўляць хаця б нейкую частку маладзі.

У ідэале арганізацыя маладзі павінна ўвесці час несыці штандар змаганьня, увесці час нагадваць пра тое, якія агульнанацыйныя праблемы ёсьць, да вырашэння якіх мусіць быць прыцягнута маладзь. Сёньня невядома, якім чынам адбудзеца змена існуючага ладу — ці гэта будзе варыянт масавых маніфэстаций, ці паддыванавае змаганьне, ці — ня дай Бог, але магчыма, — сілавы варыянт. У любым выпадку Малады Фront павінен быць готовы да ўсіх варыянтаў.

Прагматычная плынь скіраваная на

негвалтоўныя мэтады барацьбы. Але мы ўяўляем сабе небяспеку аднабаковага сілавога ўзьдзяяня, якое цяпер ажыццяўляе дзяржава і, мы увахаем, што, у выпадку патрабы ўстаўши на абарону сваёй краіны, сваіх каствоўнасці, мы мусім ісці да канца, і калі такая абарона будзе дапускаць ужываньне больш жорсткіх сродкаў, дык мы павінны быць да гэтага гатовы.

Любая змена, нават на мятаў, а способам дзейнасці выклікае змены ў патэнційным коле саюбра арганізацыі. Змены ў МФ былі ў знакам для тых груп маладзі, якія сёньня адмоўна рэагуюць на тое, што ў выбараў стратэгія МФ пануе эмакратычнасць. Мы чаекаем прыходу да кіраўніцтва МФ асабаў, якія мысліць больш спакойна.

Наталлья Маковік: «МФ павінен фармаваць эліту»

— Малады Фront заўсёды змяняўся. На самым пачатку гэта была арганізацыя маладзі, якая бегала на дэмакратычныя 1996—1997 г. у першых шэрагах і найболіш радыкальна выказала сваю нязгоду з дыктатарскім рэжымам, потым ён стаў арганізацыйнейшай арганізацыяй. Культурнікаў, адраджэнцаў, якія ладзілі віктарыны, дыскатэкі. Пазнейшай прышоўшай накірунку хрысціянскі, таксама кансерватыўны. Зараз надышоў час для новых зменаў, якія павінны адлюстраўвацца ў праграмных дакумэнтах.

Нацыянальны Рух Моладзі — гэта суполкі актыўістіў ў кожнай школе, вучэльні, факультэце; эфект прысутнасці МФ у кожным двары й мястэчку; пранікненне ўса маладзёвым асяродкам і сферам, пайсюль. дзе толькі можна.

Нацыянальны Рух Моладзі — гэта заўсёдная карадынцыя агульных дзеяньняў паміж усімі беларускімі незалежніцкімі маладзёўмі арганізацыямі, найшэршайшае супрацоўніцтва і ўзаемадапамога дзеля Беларусі.

Задача Нацыянальнага Руху Моладзі ў перспэктыве дэмакратычных реформ — ператварэнне ў найбуйнейшую, разынканую на некалькі соцен тысячай чалавек сыштому нацыянальных праграмаў і ініцыятываў ад адкукаўца да занятасці, ад шоў-бізнесу да экалёгіі.

Сёньня асноўныя цяжкі аўтадынайчыя працы мусіць браць на сябе менавіта Малады Фront — прызнаны арганізацыі і ѹзялічненіем лідэр беларускага незалежніцкага маладзі, фронт плыні, структураў і ініцыятываў з максимальным географічным, сацыяльным і ідэалагічным дыяпазонам, аўтадынаны нацыянальной ідэяй, хрысці-

так Маладога Фронту.

— Гэтае адчуваньне неабходнасці зменаў можа быць расцэнена як крыза ў арганізацыі?

— Не, гэта не крыза. Крыза была тады, калі Павал Севярынец знаходзіўся ў турме, калі ў нас не было кіраўніка. Калі арыштавалі Паўла, была такая небяспека, што мы ня знайдзем чалавека ці групу людзей, якія будзе выконваць тое, што рабіў адзін ён.

— Наколькі важна для арганізацыі, каб яе лідар быў вядомай асобай?

— Сапраўдным лідэрам можа быць толькі чалавек, які проста народжаны лідэрам, гэта мусіць быць асоба з моцнай харызмай, бо мы — закрытая арганізацыя, а імкненіем пашыраць свае шэрагі. Старшынём Маладога Фронту можа быць чалавек без свайго твару, без індывідуальнасці.

Небяспека для арганізацыі была ў тым, што мы моглі перайсці на жыццё ад акцыі да акцыі, калі ўлетку і ўзімку арганізацыя «вымірае» і «абуджаеца» з надыходам восені ці вясны. Дзякую Богу, так ня стала.

Беларуская маладзёўшая арганізацыя ў ідэале павінна сфармаваць будучую беларускую эліту, каб менавіта гэтыя людзі, сябры гэтай арганізацыі сталі дэпутатамі, міністрамі, начальнікамі прадпрыемстваў, дырэктарамі школаў і ўніверсітэтў.

— Ці Вы можаце прывесці прыклад такої арганізацыі ў нас ці за мяжой?

— Напрыклад, Эўрапейская Маладыя Кансерватары, арганізацыя, створаная яшчэ пры ўдзеле Маргарэт Тэтчар. Практычна ўса маладзь з Эўрапарламэнту — выхадцы з Эўрапейскіх Маладых Кансерватараў.

— Хто можа быць палітычным ідэалам для будучай эліты?

— Для мяня — Вацлаў Гавал.

— Якая пазыцыя Маладога Фронту ў дачыненіні да парламэнцкіх выбараў?

— Мы ня маем права браць удзел у гэтых выбарах, бо гэта будзе простины шлях да легітімізацыі А.Лукашэнкі. Удзел у выбарах быў бы съмерцю для дэмакратіі Беларусі.

Гутарыла Ганна Штэйнман

Жарабкі на пераправе

Калі нешта няладна ў Каралеўстве, люд заўсёды шукае вінаватага. Кажуць, што на трэцім Сойме Маладога Фронту ахвярным ягнём кансерватыўных радыкалаў можа стацца неўтамаваны хрысціянін Павал Севярынец.

Хрысціянская ідэя ахвятула адраджэнскі рух ці не ад самага пачатку. Святары розных канфесіяў — наўперш унітэты ды католікі — ішлі пад сваімі харугвамі наперадзе шырокай калёны барабытой за незалежнасць. Рэлігія і беларускамоўная бажніца былі найвялікшымі прысягальнікамі для тых людзей, якім абрый атэістычны ды беларускімі савок. Яны й дасюль ідуць да Бога і хаваюцца ў ім ад той рачайнасці, якую храналягічна ўжо нельга назваць саўком, але чые асноўныя азначэнні застаюцца амаль тымі ж — праваслаўна-атэістычнай ды талерантна-русафільскай.

Я ніколі не разумеў таго гонару, з якім маладафронтайцы заяўлялі аб тым, што яны самыя маладыя, самыя беларускія, самыя эўрапейскія кансерватары (ци проста праўны). Вялізная частка маладзі, што на Захадзе далучаеца да «тэрэ», рэспубліканцаў, «народнапартыіцаў». Старога Святы, робіц гэта альбо з увагі на сваё сацыяльнае паходжанье, альбо з прычынаў прагматычна-кар'ерысцкага кшталту. Цяжка сабе ўяўіць, каб дзіцячыя вочы, што з-па-над завязанай на ўесь твар хусткі палацаў нянявісцю да «заплямененых» прадстаўнікоў улады, хціва прагнуну мільёнай баксаў ці бачылі сябе ў цэплым скуранным фатэлі міністра цяжкай прамысловасці БНР.

Я ніколі не разумеў хрысціянска-імпэту Паўла Севярынца, ягонае прагненіе да хрысціянізацыі Расеі да заявай пра адзінства магчымы варыянт разынкі нацыянальной ідэі. Яго шмат хто ня любіць, сымеца ці проста махае рукою, маўляў, Бог з ім. Тонкі вус ды асаблівая манера прамаўляць робяць Пашу трохі камінным, як збоку, але вочы падкупляюць. Я ня ведаю, колькі яму гадоў, можа, пад 25. У любым выпадку, ён нашмат старэйшы за сярднестатычнага МФ-аўца. Коліс маладыя

Steinmann / PRO Media

Беларускі нацыянальны рух унікальна хрысціянскі ў сваёй сутыні. Гэта яскрава выражана і ў нашых сацыяльных сымбаліях — бел-чырвона-белым сымбулю Хрыста, белай палатніне з крыжом, ўкрыжаванага Ісуса, у духовым гімні «Магутны Божа», у «Пагоні» з крижом Эўфрасіні на шыцце і ў прамоз беларускага духу над злом усіх акупацый, войнаў, імпэрыяў і дыктатураў. Гэтае найвышэйшае вымірэнне нацыянальнае ідэі вядзе нас і ў ахвярным змаганні за нашу краіну, і ў штодзённай працы сярод людзей, надае нам трываласці, чысціні веры там, дзе для іншых балюча, брудна ці страшна. Вось чаму для нас БЕЛАРУСЬ — ГЭТА СВЯТОЕ.

Наш вобраз Беларусі

Малады Фront бачыць нашу краіну на проста сярднезўрапейскай і дэмакратичнай. Нам патрэбна Вялікая Беларусь. Малады Фront — ЗА БЕЛАРУСЬ як стратэгічны мост паміж Захадам і Расіяй, між Эўропай і Ўсходом, навуковы, тэхналагічны, сэрвісны і інфармацыйны цэнтар сусветнага ўзору, такі, як Бэльгія, Сынгапур ці Каліфорнія; наўйнейшы фінансавы рынок між Азіяй і Эўропай. ЗА БЕЛАРУСЬ — агмен культуры, упльвы якога сігнальць на палову кантынента, за духовасць сэроція хрысціянскіх канфесіяў. Маладафронтайцы ўжо сёньня пак-

Малады Фront пераменаў

Хвяла чутак і прагнозай напярэдадні Сойму Маладога Фронту ўсыпішы. Тое, што мы чарговы раз апінаемся ў цэнтры ўагі, якіч раз сцьвярджае ролю сёньня МФ у нацыянальным р

Aдзін зь мітая беларускай гісторыі — пра значнасць Другога Ўсебеларускага Кангрэсу, пра ягоную ўнікальнасць і гісторычнасць тагачаснага моманту. 27 чэрвеня мы адзначым чарговыя ўгодкі Кангрэсу, які адбыўся ў 1944 г. Перад чарговым Трэцім (а можа Чацвертым?), што мае адбыцца ў хуткім часе, нашу цікавасць зноў прыцягае Другі.

Ягоны пратакол зъмяшчаецца ў кнізе «Другі Ўсебеларускі Кангрэс», якая была выдадзеная ў 1954 г. ў Мюнхене Беларускай Цэнтральнай Радай. Матар'ялам, што беспасярэдне распавядаюць пра зъезд, папярэднічаюць такія слова: «Распачынаць вайну за незалежнасць на два франты — супраць бальшавікоў і немцаў — раўназначна было самагубству. Такі крок зрабіць было немагчыма. Бальшавікоў усе добра ведалі і з імі змагаліся, а што да немцаў — дык быў ўпэўнены, што заход зъяўляў ім руки. У такой суітвості трэба было дасягнуць большага і пры тым у легальны способ».

Падчас агульнага адступлення нямецкіх арміяў з заходу вытварыліся абставіны, якія давалі магчымасці склікаць агульнанацыянальнае беларускае прадстаўніцтва — Кангрэс — для выяўленыня волі беларускага народу аб сваім лёсі. З гэтай мэтай БЦР склікала 2-гі Ўсебеларускі Кангрэс.

Фраза «распачынаць вайну за незалежнасць на два франты» — вельмі ўдалая маска, за якую лёгка скавацца і тым самым растлумачыць сваё супрацоўніцтва з немцамі.

Што папярэднічала Кангрэсу і каму належала ініцыятыва ягонага правядзення?

21 сінтября 1943 г. новы гаўляйтэр Беларусі Курт фон Готбэрг падпісаў загад пра стварэнне Беларускай Цэнтральнай Рады (БЦР), марыянэткавага ўраду пад прэзыдэнтствам Радаслава Астроўскага, які быў прызначаны на гэтую пасаду фон Готбэргам. Створэнне Цэнтральнай Рады было важным этапам у беларускім нацыянальным руху, нягледзячы на выразную пранямецкую накіраванасць. У Статуте БЦР казалася:

...2. Беларуская Цэнтральная Рада мае заданыне мабілізаваць усе сілы беларускага народу для зынішчэння бальшавізму і прычыніцца да канчальнага вызваленія беларускага народу з-пад ярма крываўага бальшавіцкага панавання.

3. БЦР мае права і абавязак складаць дзяля гэтага нямецкаму кіраўніцтву ўсе адпаведныя і неабходныя прапановы.

У межах пастаўленых ёй заданінья яна будзе самастойна вырашаны і праводзіць усе неабходныя мерапрыемствы ў галінах сацыяльнага, культурнага і школьнага жыцця.

Было вырашана стварыць 12 аддзелаў, якія ахоплівалі розныя прайавыя жыцці: аддзелы асьветы, науакі, культуры; аддзел прапаганды і прэсы; аддзел моладзі; аддзел веравызнання; аддзел сацыяльнага забяспечання.

БЦР дасягнула пэўных поспехаў у некаторых галінах грамадзкага жыцця: школьніцтва, культурная і сацыяльная сфера... Але кіраўнікі БЦР непакоіла найперш галоўнае пытаньне: іхнай нелегітимнасці перад беларускім народам (яны ж былі пакліканы немцамі!). Дык сам Астроўскі цудоўна разумеў гэта. Тому, як заліялі беларускія нацыянальныя дзеячы, Другі Ўсебеларускі Кангрэс 1917 годзе. Гэтая акалічнасць мусіла сымбалізаваць пераемнасць.

У 8.10 на трывалу выйшаў прэзыдэнт Радаслаў Астроўскі, які зъяўляўся да прысутных: «Грамадзяне! Другі Ўсебеларускі Кангрэс аўбяшчаецца адчыненым. Вітаю Вас, дэлегаты і дэлегаткі, як прадстаўнікі беларускага народу, якія сабраліся тут, у сталіцы Беларусі, для вырашэння важных праблемаў будучыні нашага народу і Бацькаўшчыны!»

Прэзыдэнтам Кангрэсу быў абраны наўкувец Яўхім Кіпель, шматгадовы вязень сталінскіх лягераў; віцэ-прэзыдэнтамі — Іван Касяк, намеснік прэзыдэнта БЦР па Глыбоцкай акрузе, і Васіль Рагуля, колішні сэнтар польскага парламенту. Першым выступаўцам быў Яўхім Кіпель. Ён у сваёй прамове адзначыў: «Мы сабраліся ў надзвычайнай адказнай гісторычнай мамэнт: па ўсім свеце ідзе вайна, вырашаецца лёс народоў на доўгія гады. Беларусь цяпер ня можа заставацца бяздзеянай. Мы мусім самі ўзяцца за будаўніцтва сваёй будучыні. Ад нашага імя дазваляюць сабе гаварыць крамлёўская заправілы, якія там вызначаюць апекуноў, якія ўжо рыхтуюць шыбеніцы нашаму народу. На нашыя землі прэтэндуе польская паны. І вось тому ў гэты час мы павінны сказаць усюм съвету: хто мы, і чаго мы хочам». Ніводнага слова супраць немцаў Я.Кіпель не сказаў.

ДРУГІ ЎСЕБЕЛАРУСКІ КАНГРЕС: ПАД НЯМЕЦКІМ КАНТРОЛЕМ

дэлегатамі становіліся проста прадстаўнікі беларускай грамадзкасці, прадстаўнікі беларускай адміністрацыі, настаўнікі беларускіх школаў, інтэлігенцыя, вайскоўцы беларускіх нацыянальных фармаванняў.

Найболіш дэлегатаў было ад Менску і Менскай акругі (201 і 115 адпаведна), былі дэлегаты ад усіх беларускіх акруг. Былі прадстаўнікі-беларусы нават ад Арлоўшчыны, Смаленшчыны, Браншчыны, а таксама беларусы Бэрліна, Лодзі, Вены, Кёнігсберга. Што тычыцца адукцыі нацыянальнага цэнзу, дык дэлегатаў з вышэйшай адукцыяй было 217 чалавек, з сярэднім — 496, зь ніжэйшай і пачатковай — 326 чалавек. Настаўнікаў было сярод дэлегатаў 276 чалавек, земляробаў — 245, работнікаў — 142, службоўцаў — 234 чалавекі, лекараў — 20, інжынераў — 31, юрыстаў — 25, журналістаў — 14, агрохономаў — 13, астатніх прафесіяў — 34.

Кангрэс адчыніўся а дзясятай хвіліне на дзяявітую раніцу ў будынку менскага гарадзкога тэатру (сёньняшні тэатар Янкі Купалы), расквечанага белчырвона-белымі сцягамі, менавіта там, дзе праходзіў першы Ўсебеларускі Кангрэс 1917 годзе. Гэтая акалічнасць мусіла сымбалізаваць пераемнасць.

У 8.10 на трывалу выйшаў прэзыдэнт Радаслаў Астроўскі, які зъяўляўся да прысутных: «Грамадзяне! Другі Ўсебеларускі Кангрэс аўбяшчаецца адчыненым. Вітаю Вас, дэлегаты і дэлегаткі, як прадстаўнікі беларускага народу, якія сабраліся тут, у сталіцы Беларусі, для вырашэння важных праблемаў будучыні нашага народу і Бацькаўшчыны!»

Прэзыдэнтам Кангрэсу быў абраны наўкувец Яўхім Кіпель, шматгадовы вязень сталінскіх лягераў; віцэ-прэзыдэнтамі — Іван Касяк, намеснік прэзыдэнта БЦР па Глыбоцкай акрузе, і Васіль Рагуля, колішні сэнтар польскага парламенту. Першым выступаўцам быў Яўхім Кіпель. Ён у сваёй прамове адзначыў: «Мы сабраліся ў надзвычайнай адказнай гісторычнай мамэнт: па ўсім свеце ідзе вайна, вырашаецца лёс народоў на доўгія гады. Беларусь цяпер ня можа заставацца бяздзеянай. Мы мусім самі ўзяцца за будаўніцтва сваёй будучыні. Ад нашага імя дазваляюць сабе гаварыць крамлёўская заправілы, якія там вызначаюць апекуноў, якія ўжо рыхтуюць шыбеніцы нашаму народу. На нашыя землі прэтэндуе польская паны. І вось тому ў гэты час мы павінны сказаць усюм съвету: хто мы, і чаго мы хочам». Ніводнага слова супраць немцаў Я.Кіпель не сказаў.

Немцы да апошняга цягнулі з адкрыццём зъезду, бо напачатку досыць

успішна пачуваліся на ўсходнім Фронце, толькі пад канец вясны, калі стала зразумела, што Чырвонае войска рыхтуюцца да шырокамаштабнага наступу, было вырашана ў чарговы раз згуляць зь беларусамі ў незалежнасць. Дазвол на правядзенне Кангрэсу быў дадзены, зъезд прызначаны на 27 чэрвень 1944 г. (Дзень, калі ўжо ў самым разгары была апрацоўка «Багратыён»). На Кангрэс зъехалася 1039 дэлегатаў (прынамсі, столькі было зарэгістравана мандатнай камісіяй). Выбараў на Кангрэс ніхто не праводзіў, а

вайна кончыцца перамогаю съветлых сілай над чорнымі, і за гэта наш народ змагаецца побач іншых эўрапейскіх народоў. Мы цэўрда верым таксама, што на руінах старога прайнага парадку, які прынёс народам Эўропы, а перадусім нашаму беларускаму столькі зла, будзе збудаваны новы міжнародны парадак, у якім наша бацькаўшчына будзе ўжо не аб'ектам».

Аўген Калубовіч у сваім рэфэрэце, які быў прысьвечаны выкryццю злачынай палітыкі бальшавіцкай Масквы, съцвердзіў: «Адначасна мы съцвярджаем, што ўсякі голас Масквы ў беларускіх спраўах павінен уважацца за ня маючы ніякай прайнай сілы. Да гэтага канчальнага разрыву з Москвою клічуць нас косьці загубленых ёю 1 800 000 найлепшых сыноў нашага народу. Да гэтага клічуць нас пралітыя ракі сълёзаў і крыві нашага народу. Кожная кропля гэтай няянічнай крыві пякучым агнём гарыць у нашых сэрцах і кліча да помсты. Да гэтага патрабујуць ад нас нават камені ад разбуранных бальшавікамі нашых съвятыніў і помнікаў. Няхай жа памяць крывавага бальшавіцкага панавання ў нашым краі зарадзіце перапалохам і крапіваю. Слава вольнай Беларусі і яе гордаму і вольна-любіому народу». Дэлегаты Кангрэсу на аснове рэфэрата Шкляёнка і Калубовіча прынялі рэзалюцыю:

1. Вызначы правільны і зноў падтрыміць гісторычную пастанову Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, якая, маючы паўнамоцтвы Першага Ўсебеларускага Кангрэсу 1917 г., на сваім сходзе 25 сакавіка 1918 г. урачыстай 3-й Устаўнай Граматай вырашыла аб канчальным разрыве Беларусі з Бальшавіцкай Москвой і расейскай дзяржавай ува ўсіх яе формах.

2. Пацвердзіць, што Беларускі народ ніколі не прызнаваў, не прызнае ці пер і ніколі не прызнае ў будучыні за форму сваёй беларускай дзяржаўнасці накінену яму маскоўскімі захопнікамі формы БССР.

3. Паведаміць усе ўрады і народы съвету, што голас Масквы і СССР у беларускіх спраўах ня мае ніякай прайнай сілы, а ўсе твораныя Москвою нібыта беларускія ўрады ня маюць ніякіх прайных кампетэнцыяў, бо не вызнаюцца Беларускім народам.

Таму ўсё ўмовы, ці аднабаковыя пастановы ўрадаў СССР, быў Польшчы і сучаснага гэтак званага эміграцыйнага ўраду Польшчы, якія датычыць тэрыторыі Беларусі і Беларускага народу і якія былі зробленыя раней або будучыні, Другі Ўсебеларускі Кангрэс аўбяшчае ня маючымі ніякай прайнай сілы, як ня будуць мець сілы і ўсялякія іншыя магчымыя спробы падзелу Беларусі з боку іншых дзяржаваў і нарадаў.

Адзіным прайным прадстаўніком Беларускага народу і ягонага краю з'яўляецца сягоныя Беларускія Цэнтральнай Рада з Прэзыдэнтам Радаславам Астроўскім на чале».

Па першым патрабаваныні нямецка-кіраўніцтва, што знаходзілася ў залі, была пасланая прывітальная тэлеграма Адольфу Гітлеру. «Рашучыя» беларускія дзеячы ў кожнай прамове дзяячылі немцам за шчасльівую сучаснасць. І ні слова ні ў адным дакладзе ні пра зынішчаныя беларускія вёскі, ні пра паўмільёна забітых беларускіх грабяў.

Дэлегаты баяліся за сваё жыццё. Гэта зразумела. Але чаму ж раней не баяўся пратэставаць супраць паленія беларускіх вёсак бурмістар Менску Вацлаў Іваноўскі? Не пабаяўся, ахвяраваў сваім жыццём. Заяўляць жа пра ворага-палякаў і ворага-расейцаў пад аховай нямецкай зброяй было вельмі лёгка. Але міт пра Другі Ўсебеларускі Кангрэс, пра ягонага гісторычнага рашэнні, ягоную дэмакратычнасць, жыве і па сёньня.

Нашым дэмакратычным сілам варта некалькі разоў падумаць, першым называць Кангрэс, што мае адбыцца, спадкаемцам Другога Ўсебеларускага Кангрэсу.

Алег Гардзенка

Васіль Быкаў: «Я заўсёды цешуся, калі не збываюцца мае прагнозы»

Працяг са старонкі 1

I першай ахвярай у рамах гэтае брутальнай задумы падае культура. З культурай можна расправіці палітычнымі мэтадамі, што і адбываецца ў Беларусі.

— Наколькі рэальныя, на Вашу думку, пляны наконт рэінтаргаты Беларусі?

— Мяркуючы па тым, як яны выконваюцца, даволі рэальныя.

— Атмасфера пэсымізму выразна адчуваецца ў Вашай книзе «Сцяна», у аповедзе з аднайменнай назвай. Гэты пэсымізм — гэта папярэжанье для чытача: «асьцярожна, так можа здарыцца» ці, хутчэй, прадказанье? Ва сапрауды так чорна бачыце будучыню?

— Мушу сказаць, што пэсымізм, культурніцкі і на толькі — гэта мэтафізичная рыса беларускага этнасу. Хаця этнас існуе да-гэтуль, аднак у ягонай гісторыі, за выключэннем некаторых пэрыяду (маю на ўвазе Вялікае Княства Літоўскага), праста не было чаго-сяці, што давала б спадзею на аптымізм.

Пэрыяды мяняліся, але кож-

ны новы быў горшы за папярэдні. Тое самае мы назіраем і цяпер, калі азірнуцца на гісторыю, ад канца 18 ст., калі Беларусь была далучаная да Расейскай імперыі. Відаць, нейкія гістарычныя моманты не спрыялі адраджэнню беларускай дзяржавы, нягледзячы на ўзбройныя паўстанні на працягу 19-20 ст., нягледзячы на абвяшчэнне БНР у 1918 г. Гэтае неспрыяльнасць доўжыцца дагэтуль, і гэта зьяўляецца крыніцай майго асабістага пэсымізму.

— Тым на меней, творчая эліта ў Менску гаворыць па-беларуску, па-беларуску выдаюцца газеты, часопісы, кнігі. Усё сапрауды вартае і мастацка каштоўнае ствараеца ў Беларусі па-беларуску. Здаецца, гэты прапады адраджэння і самаідэнтыфікацыі ідзе ўвесе час, і ідзе ў добрым кірунку?

— Гэты «добрая кірунок» вызначыўся не ўпершыню, даволі часта ён узынікаў, але заканчваўся заўсёды катастрофай. І можа, са-мая вялікая катастрофа гэтага «добрага кірунку» адбылася вось цяпер, калі, здавалася б, была

ўжо афіцыйна, юрыдычна азвешчаная незалежная, сувэрэнная дзяржава — Рэспубліка Беларусь, з яе ўрадам, сцягам, уладай. І раптам гэты кірунок быў страчаны, усё скончылася аблалютнай паразай. Усё было абергнута, да таго ж абергнута на сілай, а элітнай здрадай, таму што дзяржаўныя эліты здрадзілі народу, здрадзілі нацыянальным інтэрэсам і ўзялі курс на ліквідацію беларускай незалежнасці.

— А ці на думаеце Вы, што такія былі рэальныя прапорцы сілаў? Абвяшчаныя незалежнасці адбылося пасля путчу ў Маскве, беларусы не змагаліся за сваю сувэрэннасць. Магчыма, гэта здарылася трошкі «навырост», а тоеснасць беларусаў толькі пачынае паволі, зь цяжкасцю будавацца?

— Прыйгодаю, што парадак-сальна, але распалася імперыя якраз у Беларусі, у Белавескай пушчы. Але насамрэч, паколькі адбылося ўсё даволі авантурна, спонтанна і нечакана, канечне, ні Беларусь, ні Расея, ні Украіна ды

Здымак Алега Ганчара

Яні Ждановіч

КУРС МАЛАДОГА БАЙЦА

Містычнае апавяданье

Горад мёрз пад ветрам, у якім чуліся прэтэнзіі на сапраудную зіму. На зямлю паціку апускаліся прыцемкі з усходу. Пад зямлём было яшчэ лепш. Цягнікі мэтро не хадзілі. Наверсе на праспэкце валіў натоўп, як на стыхайнай дэмакратыі ў якім-небудзъ Бялградзе. Тралейбусы на прыпынках здаваліся бездапаможнымі й ца-цачнымі...

Выдатна, чорт бы іх пабраў! Ва Установу цяпер давядзеца цяпець пехам! А гэта, між іншым, пад гадзіну ісьці. У яе ніяма ні хвіліны. Установа будзе злаваць...

Адкуль, аднак, не разумемы азарт, як пры гульні ў рулетку?

«У дурня пры гульні!» — са-злосцю абарвала сябе Сьветка.

— Ну, не рассстраляюць жа яны мяне там! — супакоіла каго-усых, выцягваючы цыгарэту.

Прыяцель Сярэжка шчыра засыяўся. Гэта было ўжо нешта. У іхнай тусоўцы цяпер сымляліся мала, жартавалі па-чорнаму. Толькі што літаральна на іхных вачах адбываўся чарговы злом эпохі. Цяпер тыя абломкі луналі недзе побач, у паветры, і — трэ было рыхтавацца! — вось-вось мелі абрачніцца. Напэўна, на галовы.

Усё нармалёва! Першая на чарзе — ейная галава. Чаму яна першая? Якая розніца! Трэба прычына?

— Мо лепш не хадзі? — запытаваўся Сярэжка. — Што за дзялы? Хай запрашэнне шлюць! Паводле ўсіх формаў этикету.

Сярэжка меў рабцыю. Чалавек з Установы парушыў «этыкет». Але розум Сьветцы сέньня захліснула глупства. Гэта была праста злосць. І хваравітая цікаўнасць таксама.

— А ведаеш што!..

Яна разграталася.

— Н-ну?! — нясмелала (дэ-рэсняк) засвяціцца прыяцель. — Для сымлесасці па сто грам?

— Ня выпусцяць — буду кідацца талеркамі зь ежай. Жалезнімі! У галаву!..

— Су-у-упэр! — замілавана выдыхнучы прыяцель.

Але чым тады будуць кідацца ў яе? Штоесасці тады ёй паб'ец-

ца-паламаеца. Цьфу, халера, і думкі!

Прэч, неадкладна прэч!

Горад запальваў агні. Яны ўсё цягнуліся людным праспектам — ад прыпынку да прыпынку, ад тралейбуса да тралейбуса.

— Спазыніца на дэльве гадзіны на добра жаўніца для жанчыны, — сказаў Сярэжка, весела.

— А дзе тут які тэлефон?

Ну, і голас з Установы! Ён сказаў: «Чаму тэлефануеце зь нечай кватэр? Хаваецеся?»

Голос з Установы — знаёмы голас. Ён можа нават заяўці, што гэта яны з Сярэжкам уласнаручи на спынілі транспорт. І мэтро, і ўсё што хоч, хоць самалёт прэзыдэнта.

— Праз пайгадзіны буду. Працоўны дзень у вас, здаеца, ненарманаваны!

Сьветка баялася мышэй. Яна ня ўмела таксама размаўляць з карнікамі.

— Зайдрошчы табе! — сказаў Сярэжка.

— Рэмба сраны! — кіўнула Сьветка на слухаўку.

Было так шкода чаго-сяці, як каго забіла. Ай, навошта яна йдзе?..

— У мянта нябось закахала-ся? Паспрабуй, паспрабуй!

І пахеў дахаты, ужо без ніякага дэпрэсніку. Цяпер лезцы ў транспорт не было настрою. Нашто там стаяць, калі так і так сядзець. Чорт яго ведае, праўда, за што. За нешта...

Згадваўся студэнцкі інтэрнат, і не хацелася задумвашца, чаму, навошта й каму гэта патрэбна.

Шпалеры мышына-маркоўна-га колеру. Въ іх усьміхаўца карцінкі са «Шпігеля».

Прыгажуны й прыгажуны, рэкламныя прынцы й прынцэсы... Аднак гэта лухта. Нешта турбуе. Мабыць, колькі хвіліна таму яна ў чарговы раз павяліся нешляхетна.

Учора ранкам, калі насељніцтва блёку зібралася хто на працу, хто на іспыт, яны не заўважылі варожага дэсанту. Трубны голас прыбіральшчыцы Тамары, нядайна падвышанай у пасадзе да

«выхавальніцы», чуўся блізка, і гэтая звыкласць падманвала. Тамара жыла непадалёк, на тым канцы калідору, каля Волечкі з Хусамам, з якімі Сьветыні блёк сіяўшаваў сям'ямі.

Пад вечар Сьветка спахапіла. Выявілася, што адным узманікам пяшчотнай жаночай ручкі прыбіральшчыца Тамара ўчыніла выхаваўчы жэст. Драты Сьветчынай электрапліткі — перарэзаныя. А трэба варыцы вязну.

Заставалася пайсці падзяліцца пачуцьцямі з Тамарай.

Тамара не разумела словаў і пачала вішчэць на Сьветку нема. Ейны мужык, расылінае стварэнне з бародкай пад жалезнага Фэлікса, зашыўся за фіранку.

— На трынаццатым паверсе быў пажар! — кричала «выхавальніца».

— У нас ня можа быць пажару! Гэта ў вас можа ён быць!

Сьветка скапіла нажніцы са стала:

— А нельга было бяз шуму? — спыталася, прыляпіцьшы з рэдакцыі, Леначка.

Леначка дыпляматычна ўладкоўвала праблемы, спароджаныя сяброўкай. Цяпер яны бінтавалі плітчын дрот і застужкай. Галовы сямействаў сέньня бавіліся на працы.

— Бедненькі-няшчасцінкі!

Леначка пачалавала рэкламнага прынца са «Шпігелем», які рэкламаваў віскі. І застужка згрызала белазубую ўсімешку, быццам прынцу бразнулі па зубах люмпены з Чыжоўкі.

Ленка сіяўшала на выходныя да свяякоў.

— Прывітанье майму мужу, — сказала яна. — Підмануў, підвей!

І Волечка таксама на цягнік сіяўшала. Дамоў, да сына, у сваёй блізке замежжа.

Эх, самота самотай! Жыцьцё мае — жысьцянкі!..

Сьветка захутала ў ручнік рондаль зь ежаю. У тэлевізары паўзла крымінальная кроніка. Стравілі і ў тэлевізары за сценкай.

Трэба пайсці ў інтэрнацкі хол ды патэлефанаваць свайму зда-

бытчыку! Ежа халоне.

Прышоў сусед Шурык. Той сымы, які толькі што «підвёў» сваю Леначку. «Эта ўсё ты!» — павярнуўся ён да свайго спадарожніка.

— Вядомы беларускі журналист Г.! — прадставіўся той, хто вінаваты ў спазынені.

Сьветка пасцінула руку. Чула. Апошні раз чула сέньня ўдзень. Шукала яго якраз па дробнай справе. І не знайшла. І вось — сам прыйшоў.

— Лёс, Сьвецік-Сяміцьвецік! — пракаментаваў госьць яе скару.

Замочваць знаёмства з майстрам пяра ѹ паперы яна адмовілася. Трэ было рыхтавацца да здачы крытыкі. Рыхтавацца да экзамену лепей у ваннай. Замачыць белья джынсы. Каб у іх пайсці здавацца... І гэта ўся крытика на сέньня.

Потым можна выйсці прагуляцца.

Калі яна вярнулася, Шурык стаяў у коле разявакаў у інтэрнацкім холе. Мільгала нешта плямістое. Шурык вырываўся. Ён не жадаў выконвацца загад «гражданін, прайдзёме».

«Влі-ін!» — перапужалася Сьветка.

— Ён гэта першы раз, хлопцы! Ад радасці, што іспыты здаў, — склусіла яна.

Старажылы інтэрнату засыяўся. Незнаёмыя маладыя мянты ўтраполісі ў Сьветку зь не-прыхаванай зацікаўленасцю.

— Хадзем, сонейка нашае, — паспрабавала

КУЛЬТУРА

й іншыя не былі гатовыя да сувэрэннасці. Выключчыніем былі прыбалты і некаторыя ўсходнія рэспублікі. Самае галоўнае, што не была гатовая і не пагадзілася з распадам савецкай імперыі наша камуністычная эліта. Іншай улады не было, а гэтая ўспрыняла распад варожа: адразу пачаліся супрацьдзеянныні, пачаўся сабатаж, і, нягледзячы на высілкі патрыятычных сілаў, замацаваць сувэрэннасці у Беларусі не ўдалося. Бальшавікі паставіліся да яе варожа, а народ таксама не праўіў гатоўнасці — і ў выніку мы маем абсолютную паразу.

— У 1990 годзе Вы пісалі, што «мусіць, кожнае грамадства павінна прыйсці наканаваны яму лёсам шлях да дэмакратыі, пераскочыць цераз які нікому ня дадзена».

— Тады я так думаў. Я думаў, што гэта будзе доўгі шлях, але шлях паступальны, які паслыядоўна будзе прыносіць нейкія дэмакратычныя здабыткі. Цяпер, аднак, аказаўся, што перамаглі тэя народы, якія ня доўжылі гэтых шлях, а рабілі «увялі» дэмакратию. Як, напрыклад, балты. А тэя, хто спазніўся, што ня змог зрабіць гэта хутка, наогул паставілі пад пытаныне ўсю свою дэмакратычную будучыню. Гэта адносіца да Беларусі, да Ўкраі-

ны, таксама і да Расей. Пэрспэктывы дэмакратыі ў нас вельмі цымнія.

— **Бываючы ў Менску на дэмакратыях, бачачы твары моладзі, мы пераконваемся, што як рака, якая цячэ пад зямлём, прапэс забыцца, тоеснасць ў беларусаў трыве і ідзе, хаця і ваўкрайці.**

— Я хацеў бы, каб так было. Але, можа, справа ў веку — вы значна маладзешишы за мяне, таму ў вас і аптымізму болей. А мой аптымізм ужо на зыходзе. Аднак я хаваю, што мне хочапца, каб мой пэсцызім як мага больш абвяргаўся жыцьцём і гісторыяй. Я заўсёды цешуся, калі не забываюцца мae прагнозы.

— Калі ўлады забаранілі выхад «Сыцяны», беларускія чытакі самі арганізаваліся, знайшлі грошы і надрукавалі книгу. Значыць, им было гэта патрэбна, каб «Сыцяна» выйшла спачатку па-беларуску, а цяпер — і па-польску. Ці ня ёсьць гэта для вас крывіца аптымізму?

— Гэта адзіночны выпадак, з якога нельга рабіць нейкія высновы на тэму беларускага пісьменніцтва. Беларуская літаратура знаходзіцца ў крытычным стане, і не таму, што бракуе тален-

навітых аўтараў і добрых тэкстаў, а ў выніку палітыкі ўладаў, якія імкнудзя замяніць ўсё беларускае расейскім. Ці можна ўявіць сабе страшнейшую катастрофу для нацыянальнай культуры? Аб'ём гэтай трагедыі большы за чарнобыльскую бяду, бо Чарнобыль закрануў толькі адну пятую тэрыторыі Беларусі, а моўная палітыка існуючага рэжыму пануе ва ўсёй краіне. Намаганыні незалежных выдавецтваў і асяродкаў ня могуць ісціна зъмяніць гэтай сітуацыі. Вось вам прыклад: у 80-х гадах б тамошніх твораў выйшлі накладам 76 тысячай экзэмпляраў — у такіх колькасцях друкаваліся тады беларускія кнігі. А «Сыцяна», выдадзеная ў 1998 годзе дзякуючы ініцыятывам чытакі, мела наклад толькі 750 экзэмпляраў*.

— У часы сацыялізму выдавецтвы трymalіся на буйных дзяржаўных датацыях, а «Сыцяна» з'явілася безвінікіх датацыяў, дзякуючы грамадзкай ініцыятыве.

— Гэта праўда, дзяржаўная датацыі скончыліся. Але і людзі, жывучы ў стане пэрманэнтнага эканамічнага крызу, змагаючыся з цяжкасцямі жыцця, увогуле перасталі купляць кнігі. А гэта, у сваю чаргу, пагаршае сітуацыю на выдавецкім рынку.

— А што Вы думаеце пра новыя літаратурныя ініцыятывы, у прыватнасці — пра часопіс «АРХЕ»?

— Мае густы досыць кансерватыўныя, і гэта, хутчэй, літаратура не для мяне. Але аб'ектыўна я разумею неабходнасць паўстання і такіх жанаў беларускай літаратуры як мадэрнізму і постмадэрнізму. Калі гэтага няма, калі нейкай зь нішай застаецца пустой, значыць, літаратура не развіваецца, а тады няма падставы для гарманічнага існавання культуры.

— Якія газеты Вы тут чытаеце?

— Чытаю «Нашу Ніву», мне дасылаюць. І мушу сказаць, што гэта, хіба, адзіная беларуская газета, якай спалучае тры даволі неспалучальныя моманты: па-першым, яна выходзіць на клясычнай беларускай мове, на тарашкевіцы, па-другое, трymaе даволі высокі літаратурны ўзровень і па-трэцяе, яна вытрымлівае незалежна-дэмакратычную лінію, што вельмі важна.

— Цяпер у Менску існуе беларускамоўнае асяродзідзе — сярод мастакоў, музыкоў, журналістаў, літаратаў. У іх нараджаюцца дзеци, матчына мова для якіх — беларуская. Што іх чакае? Дзе

ёсьць у будучыні месца для беларускай эліты?

— Я паўтаруся: ключавы гісторычны момант для кожнай нацыі — гэта нацыянальны сувэрэнітэт і свая дзяржава. У гэтым заключаны адказы на ўсе балючыя пытаныні. Калі ёсьць незалежнасць — з'яўляюцца аб'ектыўныя ўмовы для развівіцца, а тады няма падставы для гарманічнага існавання культуры.

— Якія газеты Вы тут чытаеце?

— Чытаю «Нашу Ніву», мне дасылаюць. І мушу сказаць, што гэта, хіба, адзіная беларуская газета, якай спалучае тры даволі неспалучальныя моманты: па-першым, яна выходзіць на клясычнай беларускай мове, на тарашкевіцы, па-другое, трymaе даволі высокі літаратурны ўзровень і па-трэцяе, яна вытрымлівае незалежна-дэмакратычную лінію, што вельмі важна.

— Цяпер у Менску існуе беларускамоўнае асяродзідзе — сярод мастакоў, музыкоў, журналістаў, літаратаў. У іх нараджаюцца дзеци, матчына мова для якіх — беларуская. Што іх чакае? Дзе

*Васіль Быкаў называе першы наклад «Сыцяны». Другі быў гэткага ж аўтому.

Кніга разышлася хутка, але попыт на яе застаецца.

Гутарку вялі Вольга Гардзейчык

і Войцех Мазярскі,

пры спрыяльны «Gazety Wyborczej»

Бэрлін 29.05.2000

падскочыў да мянта дасьведчаны ў разборках госьці. — Гэта ж сэнсацыя без крыміналу! Пацент хутчэй жывы!.. Таварышу сэржанце, ён мірна сыпіц!

«Пацент» пры гэтых словах узяўняўся й зароў на мянтоў мацюкамі.

Сыветка ўзяла нататнік з нумарам тэлефона Шурыкавага сваяка. Сваяка звалі Вялікі Чалавек. Нават міліцыянты не пасымелі б крануць ягоную вілікасць...

Супэргерой замежнага баевіка ліха мачыў мафію.

Пальцы кальнула іголка. Цыраваныне не супаківала. Ейны мужык таксама «мачыў мафію», толькі бяскроўна: разам з Вядомым журнналістам Г. высьвітліў, што вінаваты.

Антураж баевіка быў родны, як мышына-маркоўныя шпалеры.

— Бах-бах-бах-бах! — а гэта ўжо не ў тэлевізары, а ў дзвіверы пакою бесцзыронна грукаюць.

Напэўна, Вялікі Чалавек.

Але на парозе стаяў ня Шурыкаў сваяк. На парозе стаяў Нехта А. Сыветка чула ад Леначкі, што Нехта А. вельмі разумны, летасць скончыў суседні юрфак і цяпер ва ўсю мочыць злачыннасць.

— Ни рукаца! — выгукнуў Нехта А. Кардоннае пасьведчанне тыцнілася ў твар. «Нехта А. і ёсьць супэргероем. А я — мафія!»

— Пракуратура Партызанска-га раёну! — працягваў Нехта А. — Будзем пісаць пратаколы?!

— Якія пратаколы! Тут твой Шурык здыхае!

— Не аскарбляйц!... Прыіспалненні!

— А па мордзе табе не напісаць артыкулу?

Нехта А. ледзь утрымаўся на ногах. Нешта цяжкае ляснула яго па плачы і прарапаўло:

— Свініна!

Вялікі Чалавек разам з А. пагрузілі Шурыку ў легкавік і звязылі лячыцца. Сыветка ўсіх мужаўночы елі халодную вячэру, запіваючы гаралкай Вядомага журнналіста Г.

Пахла крывей і альлагольным смуродам.

Праз год у краіне пачалася дыктатура.

— ...Расейскай мовай вало-

даеце вольна?

— Так.

Установу Партызанска-га раёну цікаўіла, з кім яна жыве па названым адрасе.

— З сынам і хамячком, — бесклапотна сказала Сыветка.

Яна зразумела, што Нехта А. яе пазнаў.

— «Не судзімъ», — ужо добразыліва зя адказаў съледчы.

— Адзін раз, — съціпла запярэчыла яна. — Суд Партызанска-га раёну. Развод.

Нехта А. шчыра засмыяўся. Усымешка была такая самая, як рані, на дні народзінаў, задоўгода...

Якая розніца! Яна яго ня памятае. Яна яго першы раз бачыць!

На вайне, як на вайне...

Ці ня тое крэсла, на якім яна сядзіць цяпер, быў зламалі аў ўніяўшы ўніяўшы? Віна пасыла з Сыветкі з Нехта А. выйшла з Установы ў гістэрыцы. Съледчы сем разоў друкаваў Зінцы адну ў ту паперку — падпіску аў ня выезьдзе. Толькі яна ўтавала ісці — ён ірвай падпіску на шматкі. І друкаваў, забадаўляючыся наступную.

І ўсіміхеўся, мабыць, як цяпер...

Але на разборках яна засмыяўся. Усымешка была такая самая, як рані, на дні народзінаў, задоўгода...

Яна зразумела, што Нехта А. мог строіць з сябе хоць караля на мянінах, хоць Рэмба-Храмба. На вайне, як на вайне. Усё дакументальна пацівердзіана, дзякуючы аба-яльніці Зінчыцы.

Але пакуль ня А. атрымае кухталя аў Вялікага Чалавека-баевіка.

Спачатку яна. Ад «бацькі нацый».

— Вы такі малады. Чаму вам даручылі такую складаную справу, як наша? — мякка спыталася Сыветка.

Шукае сваяк былога суседа нейкіх тэрарыстаў, якіх хацелі «бацьку» падстраліць! А не інтарвю ёй дае: Сыветка цяпер на Сыветку, а — съведка! Ды яшчэ — на трох гадзін спазыніяцца на доўгі.

— Я ўніясу ў ваш «твор» праўкі, можна?

Складзены на яе пратакол ус-

прымаўся як любы нармальны тэкст.

— Ни красы! Прыйшыце ў канцы, — неяк невесёла сказаў А., працягнушы ёй асадку.

І зірк на ўніяўшы руку.

А рука — здрада якая — задрэжэла...

А хацелася, каб такіх, як яны, Нехта А. лічыў нахабнымі. Хацелася, каб не шкадавалі, а баяліся...

Не, сонечка, ня ўмееш ты пісаць свае пратаколы. Вось! Усе мы харошыя. Вось... Калі ласка.

А біць, відаць, яе цяпер ня будзе.

— Прабач, А., раней ня змог — мэтро не працавала! — чарнавы малады чалавек з газетай «Свабода» ў руцэ ўсіміхеўся ля дзэвяці.

СЯРОД ХАЛОДНЫХ АБЛОКАЎ

Алесь Аркуш

Я баюся адзіноты. Звычайна са мной побач бывае блізкі мне чалавек. Гэтакама я баюся вялікіх, асабліва чужых, кампанияў. Надакучлівых, занудлівых або праста паганых людзей ня-цяжка пазбыцца — ссысці, абмінуць, прайгна-ваць. Складаней з адзінотай. Часам уцячы ад, яе немагчыма.

Адночы, калі я ехаў аўтобусам у Менск, у маёй галаве паўстай вобраз скрутнай адзіноты. Мне прымроўшы лётчык, які ляціц на сучасным самалёце. Раптам у лётчыка зынікае сувязь з дыспетчарам. Ніяк іншай сувязі ён на можа ўсталяваць. Высьвятляецца, што ў яго ніяма й парашуту. Лётчыка ахоплівае роспач. Бяз сувязі пасадзіц самалёт ён на зможа. Застаецца бязмэтна ляцець, пакуль хопіц паліва, — і загінуць. Гэтакі гіпэр-балічнае пачуцьце адзіноты. На ўвесе сусьвет.

Ляціш сярод халодных аблокаў. У нікуды. Адзін.

Магчыма, мне трэба звязніцца да псыхана-налітыка. Але я не ўўляю, чым мне можна дапамагчы. Знайсці ў май мінулым прычыну страху. Што гэта зъменіц? Мой страх не рефлекторны, а інтэлектуальны. Я яго разумею, а не выношу ў падсвідомасці.

Напэўна, таму мне так цяжка быць доўга на чужыне. Я гублю сувязь і бязмэтна лячу. Сярод халодных аблокаў. У нікуды.

Часам я сам спрабую аналізаваць прычыну свайго страху. Што значыцца застацца аднаму?

Згубіц клопат пра сябе? Ці магчымасць кла-паціца пра некага? Ці звязлы жыцьцёў ўклад? Ці лястэрка, у якім бачнае любое тваё дзеяньне? Ці гэта ўсяго толькі перасыцрага атавістычнага гуртавога іншынту?

Мне падаецца, што калі ты застаесься адзін, дык адрозу губляецца любая мэта. Мэта, па-моему, можа існаваць толькі тады, калі ёсць нехта побач. Калі ты робіш ня толькі для сябе, але и

Сабачыя гісторыі

Ад гражданоў

Прышоў адзін сабака ў школу вучыцца. Заходзіць, а там — Граждан-вахцёр. Кажа: «У скуры нельга!»

Прышоў адзін сабака ў заапарк на малпу паглядзець. А там у клетцы Граждан грызе мяса і сіп'ява «Інтэрнацыянал».

Адзін Граждан чытаў Маякоўская. А сабака не чытаў. І, між іншым, меў рацью.

Дзіве сучкі не дзяжкурылі ў класе. Прышоў Граждан і выклікаў сабаку ў школу.

Адзін сабака быў гомасексуалістам і настіў жоўтую спадніцу. Адночы да яго прыйшоў Граждан і запытаў: «Почём опіум для народа?»

Ідуць два сабакі — адзін чырвоны, а другі налева. Колькі Граждану гадоў?

Адзін сабака быў сіратой і застрэліўся, таму што знайшоў свайго бацьку — Граждана.

Адзін сабака пазнаёміўся з бел-чырвона-белым буслом, а Граждан — з чырвона-зялёнай жабай.

Адзін сабака з голаду еў кнігі Пушкіна. У Граждана быў кепскі густ, і ён еў Маякоўскую.

Адзін сабака вырабляў кансервы «Конь у асабістым паліто». Граждан еў іх і пляваўся.

Адзін сабака вывучыў ангельскую мову, а наставнікам быў заіката Граждан.

Адзін сабака ажаніўся з Марыяй, а яна збегла ад яго з Гражданом.

Максім Іванцоў, Зміцер Жаваранкаў, Менск

Калі сабака быў галодны, зъ яго пашчыцы цякла сыліна. Ен мачаў у яе хлеб і еў, марачы пра лімоны.

Калі сабака быў сыта, ён нечым нарадваў Граждана. А галодны Граждан — сабаку.

Граждан і сабака пачалі працэс разбра-реяня. У Граждана забралі стрэльбу, а сабаку выбліз зубы.

На ўваходзе ў парк раней пісалі: «Ува-ход сабакам і салдатам забаронены!» Калі сабака аб гэтым даведаўся, тыдзень хадзіў задаволены.

Сабачае вясельле заўсёды болыгі рагы-янальнае за вясельле Гражданоў, бо там кожны робіць, што патрэбна.

Маладога сабаку можна адрозніц ад старога. Гражданы ж на маюць узросту.

У Менску сабакі выводзяць Гражданоў гуляць у спэцыяльна адведзеных для гэта-

для яе, яго, іх. Які сэнс рабіць толькі для сябе? Паназірайце за сабой. Калі вы застаяцесь адзін, дык прац пару дзён перастае гатаваць, задавяльночыся простымі лусьцікамі, вам робіца лянона засыціца ложак, вы ўсё радзей голіце-ся... Губляеца нейкая жыцьцёвая мэта. Прычым, патлумачыць сутнасць гэтай мэты складана.

Вы запярэчыце: ёсць людзі, якія дзесяцігодзінні жывуць адны ў ніякіх проблемаў з гэтае нагоды ў іх не пастаўства. Памыляеца. Неяк усё жыны кампенсуюць свою адзіноту. На працы, у піўбараў, у царкве, у хоры вэтэрнаў, у гуртку аматараў вышыні, штовечар наведваючы саброўку, у телефонных гутарках, у скрайнім выпадку — з дапамогаю мэксиканскіх тэлесрэйялаў або Інтэрнэт... Часцей за ўсё, такіе людзі заводзяць котку або сабаку. Ратуючыся ад адзіноты. Каб на-быць мэту.

Такім чынам, што атрымліваецца — я баюся не адзіноту, а страты мэты. Проста існаваць — спаць, ёсць, хадзіць на працы, глядзець тэлевізар, чытаць кнігі, слухаць музыку. Проста існаваць мала. і страшна. Ляцець сярод халодных аблокаў. У нікуды.

Банальна — каху я сабе. Чулі мы пра гэта. «Практык жыцьцёў, каб не было балочча за бязмэтна страваныя гады». Не, тут іншае. Гэтыя храстаматынныя слова датычыліся змагароў за светлу будучыню, тую, што безвынікова будавалі адну на ўсіх. Я ж нічога нікому не зъбираюся будаваць. Такі ўсёбдымныя моты заўжды хлусылівія. У прыродзе не існуе аднаго шчасця на ўсіх. Кожны мусіц будаваць сваё сам.

Наступнае ж пытаныне, якое імкліва ўварвалася ў маю галаву, падалося мне каштоўным трафем. Ці магчымасць шчасціце, калі ты адзін?

Што атрымліваецца? Быць аднаму — ня мець шанца на шчасціце. Практык жыцьцёў — і ні разу не адчуць ягонага пышчотнага дотыку. Ляцець сярод халодных аблокаў.

Ці на гэтае я баюся?

Наступнае ж пытаныне, якое імкліва ўварвалася ў маю галаву, падалося мне каштоўным трафем. Ці магчымасць шчасціце, калі ты адзін?

Што атрымліваецца? Быць аднаму — ня мець шанца на шчасціце. Практык жыцьцёў — і ні разу не адчуць ягонага пышчотнага дотыку. Ляцець сярод халодных аблокаў.

Ці на гэтае я баюся?

гасцініца «Беларусь»

гасцініца «Беларусь»